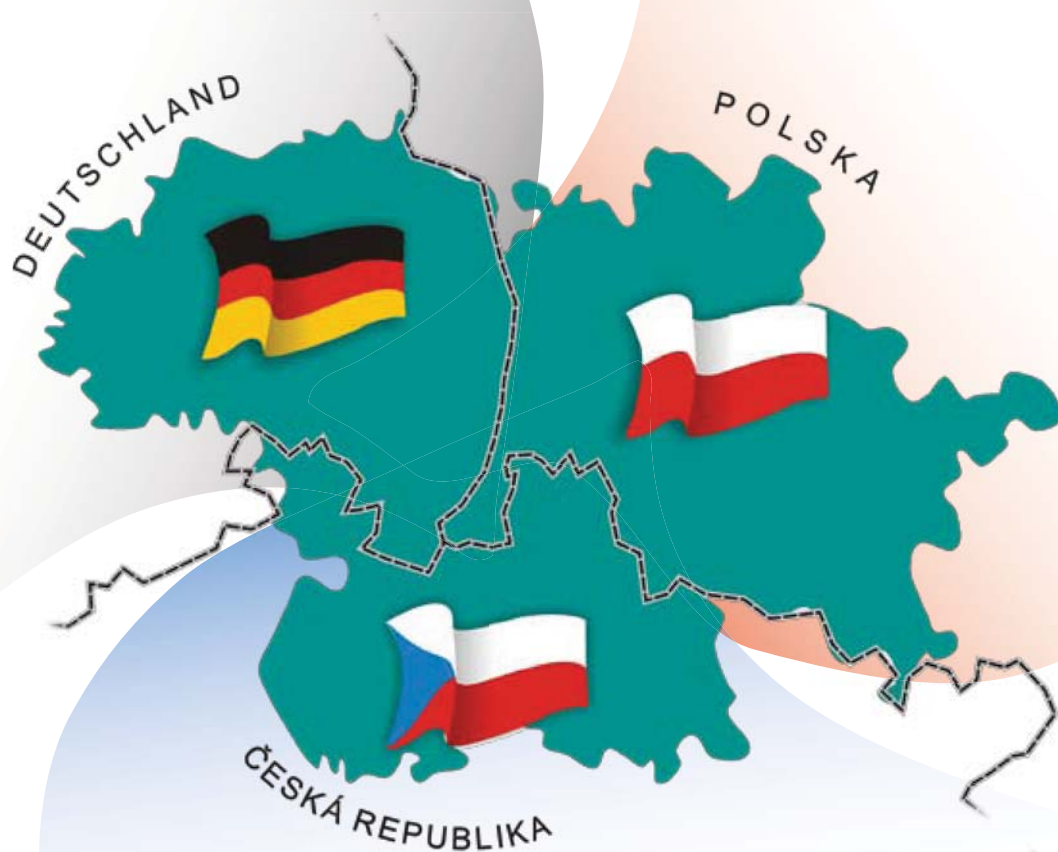

20 LAT
LET
JAHRE

**WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ
W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA
PŘESHraniČNI SPOLUPRÁČE
V EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA
DER GRENZÜBERSCHREITENDEN
ZUSAMMENARBEIT IN DER EUROREGION
NEISSE-NISA-NYSA**

20 LAT WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ
W EUROREGIONIE NEISSE-NISA-NYSA

20 LET PŘESHraniČNI SPOLUPRÁČE
V EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA

20 JAHRE DER GRENZÜBERSCHREITENDEN
ZUSAMMENARBEIT IN DER EUROREGION
NEISSE-NISA-NYSA

Pod redakcją / Redakce / Unter redaktioneller Leitung von:

MIROSLAW ZDULSKI

Jelenia Góra 2011

Publikacja jest realizowana w ramach projektu „Międzynarodowe warsztaty transgraniczne” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz środków budżetu państwa za pośrednictwem Euroregionu Nysa.

Recenzent / Recenzent / Rezensent

PAVEL BRANDA

© Copyright by Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, 2011

Biuro Euroregionu Nysa w Jeleniej Górze
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa
ul. 1 Maja 57, 58-500 Jelenia Góra
tel. +48 75 76 76 470
fax +48 75 76 76 470

ISBN 978-83-62708-31-4

Wydawnictwo AD REM

58-500 Jelenia Góra, ul. Okrzei 12
tel. 75 7522215
www.adrem.jgora.pl

20 LET PŘESHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE V EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA

OBSAH:

MIROSLAW ZDULSKI • Úvod	69
CHRISTOPH SCHURR • Lesy – živá výměna v zelené části Euroregionu Nisa	73
JAROSLAV HRÁDEK • Čistá Nisa	76
ZBIGNIEW JAKIEL • Silniční doprava	79
MACIEJ GAŁĘSKI • Železniční doprava v Euroregionu Nisa	83
HOLM GROSSE • Euroregion Neisse-Nisa-Nysana cestě ke společnému hospo-dářskému prostoru a přínos EUREX Hospodářství	85
WOLFGANG MICHEL • Cestovní ruch v Euroregionu Nisa	89
MARIUSZ WINZELER • Historie	91
JACEK JAKUBIEC • Ochrana památek – důležitá priorita Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa	95
MACIEJ GAŁĘSKI • 20 let ochrany před ohroženími a riziky, jejich předcházení a odstraňování následků katastrof a pohrom v trojzemí Německa, České republiky a Polska	98
INES FABISCH • Rovné příležitosti	102
SŁAWOMIR BANASZAK • Statistika	104
REGINA GELLRICH • Školství: Současný stav a výhled	107
BÄRBEL WIENRICH, BLANKA KONVALINKOVÁ • Knihovny	110
VLADIMÍR VALENTA • Veřejné zdraví	114
BARTOSZ KOMEDA • Zdravotnické záchranné služby	117
HELENA NEUMANNOVÁ • Spolupráce vysokých škol v Eurore-gionu Nisa v rámci Akademického koordinačního střediska v ERN (ACC) a její perspektivy	120
MIROSLAW ZDULSKI • Rekapitulace workshopu	123

ÚVOD

Publikace pod názvem „20 let přeshraniční spolupráce v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa“ má specifický charakter. Obsahuje totiž příspěvky osob, které aktivně pracovaly v rámci pracovních skupin ve prospěch přeshraniční spolupráce. Jejich příprava a shromáždění bylo možné díky projektu realizovanému Euroregionem s názvem „Mezinárodní přeshraniční workshop“. Je zřejmé, že jejich charakter a rozsah je různý. Je však potřeba vytýčit širší perspektivy.

Myšlenka založení euroregionu na troj-

mezí států: Polsko, Německo a tehdy ještě Československo se zrodila mezi politiky, ekonomy a akademiky v Žitavě na přelomu let 1990/1991. Od počátku měla samosprávný charakter a získala podporu primátora Liberce Jiřího Drdy, přednosty Žitavy Heinze Eggerta a jelenohorského vojvodu Jerzego Nalichowského. Na základě jednání a konzultací podepsaly tři strany dne 15. května 1991 Prohlášení o spolupráci – přeshraničním partnerství a o několik dnů později, tj. 23. téhož měsíce, se v Žitavě uskutečnila „zakladatelská konference

trojúhelníku tří zemí“ (Dreiländereck), nad kterou převzali záštitu prezidenti tří států: Václav Havel, Lech Wałęsa a Richard von Weizsäcker.

Byla na ní uzavřena předběžná dohoda o založení subjektu „Euroregion trojzemí“ (od tohoto názvu bylo později upuštěno a byl nahrazen názvem Euroregion Neisse-Nisa-Nysa) a bylo přijato Memorandum vytyčující další směry činnosti. V červenci 1991 byla v Žitavě zřízena koordinační kancelář Euroregionu Nisa. Obdobné, i když ještě s minimálním personálním obsazením, vznikly v Liberci a v Jelení Hoře. V srpnu téhož roku byly připraveny stanovy a projekt organizační struktury a byl schválen konečný termín pro schvalování místními samosprávami usnesení o přistoupení do vznikajícího euroregionu. Dne 21. prosince 1991 se konalo v Žitavě první zasedání Rady Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, který se považuje za oficiální datum jeho založení. V příštím roce Rada Euroregionu přijala první verzi Rámcové dohody o spolupráci, schválila akční plán a logo a zároveň přijala usnesení o členství v pracovní skupině Evropských hraničních regionů (AGEG) (Zdulski 2002). Euroregion Neisse-Nisa-Nysa nemá ve smyslu právních předpisů jednotlivých států právní subjektivitu. Všechny jeho orgány pracují na základě národní legislativy. Tvoří ho tři sdružení: Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa, Euroregion Nisa – zájmové sdružení právnických osob a Kommunalgemeinschaft Euroregion Neisse, Sektion BR Deutschland e. V. Členství obcí a okresů je vnitřní záležitostí každé ze stran a nevyžaduje souhlas partnerů. Cíle a rozsah spolupráce členů euroregionu byly stanoveny v přijaté Rámcové dohodě o spolupráci. K nejvýznamnějším cílům patřila podpora v rámci svých možností zájmů obcí, okresů a aktivit jednotlivců, které jsou v souladu s rozvojovými cíli v regionu a také pomoc na regionální úrovni v oblastech, které vedou ke vstupu do Evropské unie.

V oblasti činnosti bylo stanoveno, že bude podporován veškerý rozvoj v přeshraničních územích, zejména v takových oblastech jako jsou:

- územní plánování, udržení a zlepšení stavu životního prostředí,

- zvýšení úrovně ekonomického rozvoje a vyrovnávání životních standardů,
- výstavba a přizpůsobení infrastruktury potřebám překračujícím hranice,
- součinnost v oblasti likvidace požárů a živelných katastrof a v případech havárií,
- kulturní výměna a péče o společné kulturní dědictví,
- vliv na zlepšování mezilidských vztahů,
- spolupráce v humanitární a sociální oblasti,
- podpora aktivit zaměřených na rozvoj veřejné hromadné dopravy a cestovního ruchu v příhraničí,
- řešení stížností obyvatel v případech přesahujících státní hranice (Rámcová dohoda 1994).

Na květnové konferenci v Žitavě byl také schválen první seznam priorit, mezi něž patřilo:

- zvýšení počtu hraničních přechodů a modernizace stávajících, které jsou nezbytnou podmínkou pro rozvoj příhraniční spolupráce,
- vybudování systému informačně-komunikační infrastruktury,
- navázání kulturní a vědecké spolupráce mezi jednotlivými středisky nacházejícími se na území euroregionu,
- přijímání opatření směřujících k ekologické sanaci příhraničních území,
- zpracování komplexního plánu regionálního rozvoje přesahujícího hranice,
- integrace obyvatel příhraničních území (Borys, Panasiewicz 1998, 54).

Zde je třeba se pozastavit nad pátým bodem, protože zpracování rozvojové strategie bylo jednou z podmínek pro čerpání finančních prostředků z Evropské unie. Zpočátku se tímto problémem zabývala polská strana, která v červnu v roce 1992 zpracovala první program analytických prací. Na základě výběrového řízení, na objednávku Ministerstva hospodářství a práce Saska, byla vybrána německá firma Dornier GmbH – jako hlavní zpracovatel. Ke spolupráci přizvala z české strany firmu Saul z Liberce a z polské strany Jeleniogórskie Biuro Planowania i Projektowania. První analytická část dokumentu se objevila

v prosinci 1993 a druhá – návrhová v únoru 1994 (Müller a kol. 1993, 1994). Priority obsažené ve strategii byly sice oficiálně přijaté na 3. zasedání Rady Euroregionu 20. 10. 1993, ale všechny tři strany měly k celé strategii jisté výhrady. Největší kontraverzi způsobovalo pořadí cílů.

Z. Przybyła (1994, 48) při hodnocení tohoto dokumentu zdůraznil, že přes nepochybné klady jako jsou: správná konstrukce dokumentu nebo správný výběr metody, chybí zde konzultace se samosprávami a vědeckými kruhy, je opomíjen vliv aglomerací (Vratislav, Praha, Drážďany), úloha bankovního systému, zdůrazněny jsou silné stránky trhu práce pouze na německé straně, exponovány jsou německé zájmy bez ohledu na zájmy polské strany (výstavba rychlostní komunikace Liberec-Hrádek-Žitava-Weissenberg), apod. Z dnešního pohledu je třeba zdůraznit, že strategie popisovala řadu navrhovaných aktivit, z nichž byla většina v uplynulých dvaceti letech zrealizována, i když nikoliv v původní podobě. V dalších letech došlo dvakrát k úpravě seznamu prioritních úkolů. Poprvé v prosinci 1996, na konferenci u příležitosti 5. výročí ERN, a podruhé u příležitosti 10. výročí v roce 2002. V poslední úpra-

vě bylo vyčleněno šest výzev v oblasti: doprava, technická infrastruktura, životní prostředí, rozvoj hospodářství/ turistiky, venkovský prostor/lesní hospodářství a lidské zdroje. Úkoly stanovené v Memorandech byly základem pro činnost pracovních skupin. Myšlenka zřízení těchto struktur trojstranného charakteru se objevila již na zakladatelské konferenci Euroregionu v Žitavě. Tehdy bylo sestaveno sedm skupin: 1. energetika a ekologie, 2. územní plánování, 3. kultura, 4. hospodářství a zemědělství, 5. bezpečnost, 6. zdraví a 7. správa. První období své existence nebyly pouze rovinou spolupráce, ale jak uvádí Jacek Jakubiec (2011, 25) << přirozeným polem konfrontace zájmů a nejednou jisté „hry o své“ každé ze stran >>. K zásadním změnám v jejich činnosti došlo již před vstupem Polska a České republiky do Evropské unie. Na zasedání Rady ERN v Miłkowě dne 15. listopadu 2003, namísto stále se rozmnožujících „občanských“ pracovních skupin, byly zřízeny euroregionální skupiny expertů, tzv. eurexy (nejčastěji tři členové za každou stranu). Jejich hlavním úkolem je společné působení v rámci příslušné oblasti. Nyní je takových eurexů 16 a příspěvky jejich zástupců jsou zveřejněny v publikaci.

Mirosław Zdulski

Literatura:

- Jakubiec J. (2011), Euroregion Nisa o sobie. Międzynarodowe Warsztaty Transgraniczne w Karpaczu [Euroregion Nisa o sobě. Mezinárodní přeshraniční workshop v Karpaczi], w: *Nowiny Jeleniogórskie* č. 46, dne 15.11.
- Borys T., Panasiewicz Z. (1998), Panorama euroregionów. Wydanie 2 zmodyfikowane, lipiec. [Panorama euroregionů. Druhé upravené vydání, červenec]
- Przybyła Z. (1994), Koncepcja rozwoju gospodarczego dla ERN (próba oceny), w: Adamczuk F., Przybyła Z. [red.], Euroregion Nisa. Trzy lata doświadczeń. Jelenia Góra. [Koncepcie hospodářského rozvoje pro ERN (pokus o vyhodnocení) V: Adamczuk F., Przybyła Z. [red.], Euroregion Nisa. Tři roky zkušeností. Jelenia Góra]
- Zdulski Miorław (2002), Polskie doświadczenia we współpracy transgranicznej. Realizacja Funduszu Małych Projektów PHARE CBC. Jelenia Góra. [Polské zkušenosti v přeshraniční spolupráci. Realizace Fondu malých projektů PHARE CBC]

LESY – ŽIVÁ VÝMĚNA V ZELENÉ ČÁSTI EUROREGIONU NISA

RETROSPEKTIVA:

Lesy v oblasti Trojzemí byly od 70. let soustavně ničeny v důsledku znečištění ovzduší. Poškozeny byly zejména Jizerské hory a Krkonoše na české a polské straně. Významné škody byly však sledovány i ve vyšších partiích Žitavských hor a v údolí Nisy.

Následky byly následující:

- poškození a vymírání lesů,
- zvýšená kyselost lesní půdy,
- velká omezení pro zalesňování,
- zničená krajina,
- zhoršení vodohospodářských poměrů a dalších ekologických funkcí lesní krajiny.

Příležitostí k založení skupiny EUREX Lesy bylo přání lesníků a ekologů, aby se vzájemně

informovali o škodách a spolupracovali při jejich odstraňování. Přednostové na saské straně a politici z polských a českých samospráv díky své podpoře umožnili naplnění tohoto přání.

Prvních 10 let působení EUREXu byla v popředí výměna informací o ekologické katastrofě a projekty týkající se přímo odstraňování škod. Je zde nutno uvést např. „Zprávu o stavu lesů v Euroregionu Nisa“ z r. 1998, společné studijní cesty a konference věnované lesům, a podpořené

projekty pro záchranu genů lesních stromů, zejména původního smrku v Jizerských horách, a ochranu nově vysazených kultur v Jizerských horách. Důležitá byla i znalost struktur správců lesů a řešení ochrany přírody ve třech státech.

V prvních důležitých letech se na spolupráci podíleli p. Bałazy (PL), p. Malina a p. Ullmann (CZ), p. Mannigel a p. Geyer (D).

Skupina EUREX Lesy od samotného začátku řešila ochranu přírody v lesích, zejména zachování ohrožených ekosystémů a druhů. Byly zohledňovány i kontroverzní názory lesníků a ekologů, protože otevřené a věcné informace jsou základem vzájemného pochopení. Informace, znalost problematiky a pochopení jsou základem pro další řešení.

V další fázi bylo hlavním námětem činnosti seznamování s problematikou významnou pro všechny tři strany. Zde můžeme uvést 1. konferenci v Rotstein „Ochranné vápnění půdy“ v roce 2002, kde se tomuto (z hlediska sanace lesů významnému, však kontroverznímu) tématu věnovali na vysoké úrovni vědci a lesníci z praxe. Konferenční příspěvky byly vydány v zajímavém sborníku.

Na významu získávala i problematika „ekologického vzdělávání a lesní pedagogiky“. Všichni se shodli na tom, že nesprávnému rozvoji, který probíhal v Trojzemí, se bylo možné vyhnout, kdyby do vyvíjených aktivit byla zapojena veřejnost, mj. zvyšováním povědomí dětí a mládeže. Na všech třech stranách již sledujeme první pozitivní výsledky, byť lesnictví a ochrana přírody ne vždy vzájemně spolupracují.

S postupem času došlo k rozšíření řešené problematiky. Častěji jsme jednali i o obyčejných úkolech v rámci hospodaření s lesy, např. o trhu dřeva, péči o lesy a jejich revitalizaci.

Kde jsme dnes?

Lesy v Euroregionu jsou opět zelené. Jako německý lesník vyjadřuji velké uznání významným úspěchům v oblasti kultury lesů, kterých dosáhli naši polští a čeští kolegové.

Výměna informací co nejkratší cestou přímo v Euroregionu se vyvíjí úspěšně a to i mezi pracovními skupinami navzájem. Ověřilo se to např. po

orkánu Kyrill v lednu 2007, kdy jsme si rychle vyměnili informace o rozsahu škod a trhu dřeva.

Kromě řady vlastních aktivit v oblasti ekologického vzdělávání a lesní propagace stále častěji pořádáme i společné akce. Prezentace metod, které jsou v každé zemi jiné, je velice přínosná, protože se stále objevují inovativní a zajímavé nápady.

OSN vyhlásila rok 2011 Mezinárodním rokem lesů, což je dobrý základ pro společné aktivity. Příklady dvou nebo i třístranných akcí uskutečněných v roce 2011:

- společná studijní cesta pracovní skupiny EU týkající se lesního reprodukčního materiálu (CZ-PL-D),
- Dolnoslezský lesní festival ve Vratislavi (PL-D),
- Lesní konference „Jak běží čas lesu a jak běží čas lidem“ na zámku Frýdlant spojená s otevřením česko-německé výstavby (CZ-D),
- Den Saska v Kamenz (D-PL),
- Festival Dary lesů ve Lwowku Śląském (PL-D).

Vidíme však i několik problémů a potřebu dalšího působení naší skupiny EUREX v budoucnu. Jedná se zejména o věcné problémy:

- Zvýšené hospodářské využívání lesů, i pro účely zásobování energií, je stále více v rozporu s udržitelným rozvojem veřejně prospěšné funkce lesů (např. vodohospodářství, využití k rekreačním účelům);
- Přístup k hodnotným lesním fondům, např. soustavě NATURA 2000, je jiný na straně lesníků a jiný na straně ochrany přírody.

Ale jedná se i o otázku komunikace a pochopení:

- nepostačující znalost mateřského jazyka jiných partnerů komplikuje pochopení,
- změny ve správním uspořádání (zejména problém na německé straně) jsou rizikem pro kontinuitu skupiny,
- důležití jsou dlouhodobí členové pracovní skupiny (pamětníci) stejně tak je důležitá i integrace nových členů.

Kam chceme směřovat?

- Lepší výuka a srozumitelnost jazyka jiných partnerů: *Jak posílíme možnosti a připravenost v tomto směru?*
- Vytvořit možnosti pro výměnu informací mezi

státy s cílem zlepšení pochopení každodenní práce: *Bude to možné při omezených finančních možnostech a personálních kapacitách?*

- Udržitelnost spolupráce v oblastech ekologického vzdělávání a lesní pedagogiky: *Je možné dlouhodobě zajistit personální a finanční zdroje, které jsou pro to nezbytné?*
- Zintenzívnit spolupráci v rámci konkrétních projektů s přínosem pro běžné úkoly, např. varovný protipovodňový systém, protipožární lesní dozor, monitoring lesních škod a škod způsobovaných zvěří: *Stačí nám vytrvalost při obsáhlých projektových žádostech? Podaří se nám dodatečně získat třístranné projekty?*
- Věnovat pozornost novým oblastem z mezinárodních procesů, např. z nového přístupu k lesnímu hospodářství jako zprostředkovatele různých hospodářských, ekologických, společenských a kulturních aktivit. *Můžeme pro to získat volné kapacity a prostor pro experimentování?*

- Ověřit nové možnosti financování společenských, ekologických a kulturních obslužných funkcí lesů, např. odpočinek a cestovní ruch, ochrana přírody: *Bude možné, abychom společně odbourali řadu pochybností, které doprovází nové nápady?*
- Zamyslet se nad společnými kroky v oblasti odborného vzdělávání týkajícího se využití lesů: *Můžeme se společně a vzájemně více naučit?*

Na závěr citát prvního zastupitele Okresního úřadu v Budyšině, pana doktora Wolframa Leunerta, z uvítání pracovní skupiny EU na téma lesního reprodukčního materiálu v červnu 2011, který měl zkušenosti s naší spoluprací:

„Dnes můžeme v našem regionu s hrdostí říci, že hranice již nejsou překážkou pro vzájemné pochopení. Kromě toho nám vytvořily příležitost k budování důvěry a pochopení mezi Evropany.“

ČISTÁ NISA

Skupina byla založena v roce 1994 na 1. mezinárodní konferenci Čistá Nisa ve Zgorzelci. Členy skupiny jsou zástupci obecní samosprávy, státní správy (vodoprávní úřady), vodohospodářských organizací (správci toku, správci vodovodů a kanalizací), Euroregionu a nestátní neziskové organizace. Pracovní porady se konají 2 – 5 x ročně, střídavě v jednotlivých zemích ERN.

Náplň činnosti pracovní skupiny:

- čistota vody v Lužické Nise,
- ochrana před povodněmi a hlásný systém při havarijním znečištění toku Lužické Nisy,
- přirozené zarybnění toku – monitoring, opatření,
- omezení šíření invazních rostlin podél toku,
- práce s veřejností.

Čistota vody v Lužické Nise

Hlavní náplní činnosti PS EUREX Čistá Nisa byla podpora výstavby čistíren odpadních vod a kana-

lizčních systémů v obcích, spočívající v **posuzování projektů** předkládaných obcemi z hlediska přeshraničního dopadu a možného spolufinancování z prostředků Evropské unie. Výstavba nebo rekonstrukce čistíren odpadních vod a rozšiřování sídelních aglomerací na tyto čistírny napojených vede k celkovému snižování zatížení toku škodlivinami a tím ke zlepšení životního prostředí. To umožňuje využití Lužické Nisy pro rekreaci, sport a po nezbytné úpravě vody též k zásobování měst pitnou vodou. Je třeba vyzdvihnout realizaci přeshraničních projektů kanalizací a čistíren odpadních vod (ČOV) obcí Rumburk – Seiffhennersdorf – Varnsdorf, Lückendorf - Petrovice a Piensky/ Deschka. Z dalších projektů je třeba uvést kanalizační sběrač a ČOV pro Jablonec n. N. a Liberec, ČOV v Chrástavě, Hrádku n. N., Frýdlantu, Novém Městě pod Smrkem, Hejnicích, na německém území pak celkem 34 ČOV (Reichenbach, Rietschen, Zittau, Weißkeißel, Görlitz a další) a v Polsku

Zgorzelec, Lubań, Zawidów, Bogatynia a projekt v povodí Czerwone Wody.

Od roku 2003 se činnost pracovní skupiny zaměřila na poskytování zásadních informací o **rámcové směrnici vodní politiky EU** (2000/60/EEC) s hlavním zaměřením na dopad aplikace této směrnice na obce v regionu. K této problematice byly uspořádány workshopy (v Görlitz a v Liberci). Přijetí směrnice znamená zvýšení nároku na kvalitu vypouštěných přečištěných vod (intenzifikace stávajících ČOV) a na další rozvoj kanalizačních systémů v obcích.

Ochrana před povodněmi

Období posledních 15 let bylo v regionu charakterizováno častými **povodněmi** s rozsáhlými škodami na majetku občanů, obcí, státu a podnikatelských subjektů. Z iniciativy členů pracovní skupiny byl vytvořen **společný hlásný systém** pro případy povodní, který byl v počátcích založen na odesílání faxových zpráv prostřednictvím profesionálních hasičských záchranných sborů v Liberci, Lubani a Zittau. Tento systém přímého přeshraničního spojení se v případě povodní v roce **1997** a v letech následujících (**2002**) ukázal jako vysoce operativní. Postupně byl systém v důsledku rozvoje informačních technologií (internet) dále zdokonalován a rozšířen o **předávání informací o haváriích**, které mohou nepříznivě ovlivnit kvalitu vody v Lužické Nise a jejich přítocích. Poslední **blesková povodeň v srpnu 2010** vyvolává nutnost dalšího zdokonalení hlásného systému a navázání těsnější spolupráce s EUREX Krizový management.

V rámci česko-polské spolupráce se pracovní skupina zasadila o podstatné omezení vlivu rmutných vod z hald dolu Turów na území obce Višňová v dobách přívalových dešťů a povodní.

Monitoring přirozeného zarybnění toku Lužické Nisy a významných přítoků

Po počátečním monitoringu zarybnění Lužické Nisy na území České republiky, provedeném v letech 1994 – 1995, bylo v průběhu let 1999 – 2001 v rámci společného česko - německého projektu sledováno znovuosídlení Lužické Nisy bentickou faunou a rybami. Sledovány byly též základní chemické vlastnosti vody a výskyt toxických látek v říčních sedimentech a ve svalovi-

ně ryb. Podrobně byla zkoumána rychlost obnovy rybího společenství a to jak z pohledu druhového složení, tak i dalších populačních parametrů (četnost, růstové charakteristiky a pod.). Výsledkem studia bylo konstatování existence celkem 32 druhů ryb, stanovení návrhu dalších ozdravných opatření zaměřených na zlepšení životních podmínek ryb i bezobratlých živočichů (odstranění migračních překážek a evidenci dalších znečišťovatelů). Studie prokázala účelnost a vysoký efekt komunálních čistíren odpadních vod vybudovaných v posledním desetiletí minulého století v povodí Lužické Nisy na území všech tří států. Na druhé straně studie upozornila na vysokou citlivost vznikajícího ekosystému k lokálnímu a časově krátkodobému znečištění toku v důsledku havárií a odborně nezajištěných odstávek čistíren odpadních vod.

V roce 2004 se činnost skupiny zaměřila na prověřování **prostupnosti vodních toků** pro lososovité ryby na německém a polském území. Z celkového počtu 42 jezů má pouze 21 jezů rybí přechody. Zprůchodnění celého toku Lužické Nisy se předpokládá do 10 let. Byla provedena přestavba válcového jezu v Zittau a výstavba stupně, který již umožňuje migraci ryb výše po toku tedy i na území Česka.

Omezení šíření invazních rostlin podél toků v povodí Lužické Nisy

V rámci pracovní skupiny jsou podporovány projekty zabývající se monitoringem a likvidací invazních rostlin v povodí Lužické Nisy (**bolševník** – *Heracleum mantegazzianum* a **křídlatka** – *Reynoutria sp.*, **trapatka dřípatá** – *Rudbeckia laciniata*, **netýkavka žláznatá** – *Impatiens glandulifera* aj). I přes použití různých metod k likvidaci a zamezení dalšího šíření těchto rostlin v jednotlivých státech, se stále nedaří výskyt těchto v krajině nepůvodních rostlin úplně omezit. K uspokojivému vyřešení problému je nutné vytvoření inovativní, mezinárodní a interdisciplinární koncepce trvale udržitelného zachování biodiverzity v povodí Lužické Nisy.

Práce s veřejností

Přínosem pro širokou veřejnost regionu je pořádání mezinárodních konferencí Čistá Nisa, zakončených vystoupeními pro tisk a vydáním sbor-

níků. Doposud se uskutečnilo celkem 8 konferencí a to ve Zgorzelci (1994), Görlitz (1995), Liberci (1997), Piechovicích (1999), St. Marienthalu (2002), Liberci (2004), Piechovicích, (2004) a Oybinu (2010).

Dále byla realizována tématická pracovní setkání – **workshopy** zaměřené na **výsledky monitoringu zarybnění Lužické Nisy** (2x v Německu, 1x v České republice), **aplikaci GIS** pro potřeby dokumentace stavu povodí Lužické Nisy (Zittau, Liberec), naplňování **rámcové směrnice vodní politiky EU** - 2000/60/EEC (Liberec 2003, Görlitz 2003) a **likvidaci invazních druhů rostlin** (Zittau 2008).

V rámci publikační činnosti byla vydána publikace **Jedna řeka - tři země - jeden cíl** (Ein Fluss – Drei Ländern – Ein Ziel).

Turistické zpřístupnění toku Lužické Nisy

S přihlédnutím k Lužické Nise jako k významnému biokoridoru je při realizaci turistických aktivit třeba dbát na jeho maximální ochranu. K problematice vodáckého zpřístupnění Lužické Nisy přispívají již dlouhodobé akce jakou je od roku 2000 pořádané **Poselství Nisy** (lodí převážená zdravice starostů obcí ležících podél toku Lužické Nisy starostům Polska a Německa vedoucí od pramene Lužické Nisy až k Trojmezí). Nejvýznamnější akcí byla **Expedice Nisa** konaná v roce 2002 po dohodě se starosty příslušných měst po celém toku Lužické Nisy až k soutoku s Odrou. Obsahem projektu byla vodní štafeta po řece Lužická Nisa, která vezla poselství čisté vody od jejího pramene až po soutok s řekou Odrou a poselství přátelství a spolupráce mezi obcemi a národy ležících podél toku Lužické Nisy. Vlajková loď vezla dívku Nisu, nesoucí jako symbol poselství samorost

Jizerských hor – putovní štafetu, na kterou zástupci jednotlivých měst při trase navazovali své stužky a současně se podpisem pod text průvodního dopisu přihlásili k myšlence poselství. Od roku 2001 je v úseku Proseč nad Nisou – Hrádek nad Nisou (rekreační středisko Kristýna) organizován **Maratón Nisa**.

Výhled činnosti PS EUREX Čistá Nisa na další období.

V příštích letech bude činnost pracovní skupiny zaměřena na:

- spoluúčast při vytváření koncepce likvidace odpadních vod pro všechny obce v povodí a její cílené realizaci dle úrovně dostupné techniky;
- pomoc při realizace kontroly všech přímých i nepřímých znečišťovatelů a vymáhání zlepšení kvality vod s přihlédnutím ke stavu dostupné techniky,
- spolupráci při vytvoření ekologicky nedotčené pobřežní zóny,
- další zdokonalování společného hlášeného systému varování před povodněmi a haváriemi na vodních tocích v povodí,
- pokračování projektu odstraňování neophytů dle programu odsouhlaseného pro následující 3 roky v rámci programu Cíl 3 v r. 2010,
- opakované prověření vývoje ichtyocenózy v Lužické Nise a jejich významných přítocích,
- zapojení institucí, uživatelů, komunálních orgánů a obcí v povodí Lužické Nisy při realizaci programů vedoucích k celkovému zlepšení životního prostředí v oblasti,
- organizování konferencí Čistá Nisa s četností 1x za 3 roky a pracovních setkání členů skupiny s četností minimálně 3 x do roka.

SILNIČNÍ DOPRAVA

Pracovní skupina (pozdější EUREX) „Silniční doprava“ vznikla na prvním zasedání Rady Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa dne 21.12.1991. Původně se jmenovala „Regionální plánování, infrastruktura, doprava“. Později se název změnil na „Regionální plánování a doprava“, a následně na „Silniční doprava“.

Název se měnil postupně podle zaměření tohoto grémia a vycházel z toho, že problematika cestovního ruchu, železniční dopravy a regionálního plánování byla oddělena do samostatných skupin. Dnešní zaměření bylo také ovlivněno vstupem České a Polské republiky do Schengenského prostoru, protože v období 1991-2007 k významnějším problémům patřily hraniční přechody. Pravidla činnosti skupiny „Silniční doprava“ byla sjednána na 3. zasedání Rady dne 24.10.1992.

Prvními vedoucími skupiny byli: Christian Neumann z Německa, Stanislava Jakešová z ČR

a Jerzy Bucki z Polska. Během let se na činnosti skupiny podílela řada zástupců různých institucí. Nyní jádro skupiny tvoří Michael Hiltscher z Německa, Stanislava Jakešová z ČR a Zbigniew Jakiel z Polska.

K nejvýznamnějším subjektům podílejícím se na činnosti EUREXu patří: za německou stranu města, okresy a úřady Sasko, z české strany Liberecký kraj a za polskou stranu okresy, obce a Maršálkovský úřad Dolnoslezského vojvodství.

Nutno zdůraznit, že během 20tileté činnosti skupiny došlo v jednotlivých zemích k územně-správním reformám, což mělo dopad na složení skupiny a řešenou problematiku.

Během prvních let byla pozornost věnována vypracování nového přístupu k silnicím, které byly doposud umístěny v periferních částech Polska, ČR a Německa. Region Trojzemí těchto států nepatřil k územím s rozvinutou dopravní sítí. Díky

vzniku Euroregionu Nisa bylo možné tuto situaci měnit. Vnímání Euroregionu jako společného prostoru vyústilo v nový přístup k tomuto území a to i z hlediska dopravy. Sice hraniční přechody byly nadále fyzickou překážkou, ale postupně se zlepšovala dopravní dostupnost území Euroregionu Nisa. Velmi významné zde byly pak prostředky z dotačních programů. Tyto prostředky německá strana využila dříve (program INTERREG), polská a česká strana začala silniční investice realizovat v polovině 90. let (program Phare CBC). V dalších letech proběhla realizace mnoha záměrů v oblasti výstavby silnic a mostů a také hraničních přechodů. Kromě mezinárodních tras každá strana realizovala i úseky významné pro příslušnou část euroregionu.

Z hlediska hraničních přechodů je nutné zmínit spolupráci s vládními subjekty, včetně státní správy, pohraniční policie a celních úřadů. EUREX „Silniční doprava“ významně přispěl k větší flexibilitě hraničního odbavování (např. malý pohraniční styk, usnadnění pro školy, atd.), vzniku největšího počtu přechodů v této části Evropy a vzniku nové kategorie: turistického přechodu. Důležité jsou i geografické podmínky, protože státní hranice vedou často horským územím a také řekou Lužickou Nisou. Náročné aktivity probíhaly zejména na polsko-německé hranici, protože bylo nutné obnovit nejen silniční infrastrukturu, ale i říční. V důsledku rozšíření Schengenského prostoru v roce 2007 přestala být problematika přechodů prioritou, avšak správní státní hranice existují, což vytváří příslušné podmínky, i mimoinvestiční, např. diplomatické.

20 let působnosti Euroregionu Neisse-Nisa znamená řadu iniciativ EUREX-u „Silniční doprava“. Proběhla i řada významných konferencí. První Dopravní konference se uskutečnila v roce 1994 v Lubawce na polské straně, poslední v roce 2010 v Liberci. Tyto konference patřily k významným akcím pro výměnu informací a zkušeností, a to i proto, že se jich kromě členů EUREXu účastnili i zástupci mnoha kompetentních subjektů. Myšlenky vypracované na konferencích bylo možné takto široce prezentovat, často se díky tomu dařilo příslušný záměr zařadit do plánů nebo priorit různých subjektů. Poslední konference se za-

měřovaly spíše na přeshraniční dopravu, nikoliv na investice, a byť je železniční doprava řešena jinou skupinou, i tato byla vždy námětem pořádaných konferencí.

Nejvýznamnějším plánovacím výsledkem EUREXu se stala „Koncepce rozvoje dopravy“, zpracovaná polskou stranou ve spolupráci s ostatními stranami v roce 2000. Od této doby je každých pár let aktualizována třístranná mapa silničních investic. Nyní se pracuje nad aktualizací seznamu silničních priorit. Koncepce stanovuje tzv. územní uspořádání komunikací. Patří k nim:

- a) na německé straně:
  - základní územní silniční síť v německé části Euroregionu Nisa napojená na nadregionální dopravní rozvojové osy, které jsou uvedeny v regionálním rozvojovém plánu Saska,
  - nadregionální dopravní rozvojové osy (Drážďany-Berlín, Drážďany-Hoyerswerda-Cottbus-Berlín, Drážďany-Vratislav, Liberec-Zittau-Budyšín-Berlín),
  - regionální dopravní rozvojové osy (Lipsko-Hoyerswerda, Hoyerswerda-Senftenberg, Neustadt/Sa-Bischofswerda, Löbau-Görlitz, Budyšín-Sohland, Weissenberg-Rumburk, Radeburg-Radeberg),
  - jiné důležité regionální osy (Hoyerswerda-Bad Muskau, Grossenhain-Budyšín, Budyšín-Bad Muskau, Weisswasser-Spremberg, Rothenburg-Hoyerswerda, Drážďany-Grosshartau).

b) na české straně:

Česká strana Euroregionu leží mezi dvěma mezinárodními koridory budoucích dálnic ČR: D8 (Praha – Drážďany) a D11 (Praha-Lubawka-Szczecin). Základní silniční síť na tomto území tvoří silnice:

- R 10 (Praha-Trutnov-Harrachov),
- R 35 (Hradec Králové-Liberec-Hrádek nad Nisou),
- I/6 (Rádelský Mlýn-Jablonec nad Nisou),
- I/9 (Mělník-Česká Lípa-Rumburk),
- I/13 (Děčín-Nový Bor-Liberec-Habartice),
- I/14 (Liberec-Tanvald-Kořenov-Jablonec nad Jizerou-Trutnov),
- I/15 (Litoměřice-Zahrádky),
- I/16 (Jičín-Trutnov),
- I/35 Mladá Boleslav-Jestřebí.

c) na polské straně:

Území polské části Euroregionu Nisa se nachází v severní části v dopravním koridoru (III. panevropský dopravní koridor) s páteřními dálnicemi A4 a A12. Východní část zaujímá území navrhované dálnice (resp. rychlostní silnice) Szczecin - Lubawka: A3 (S3). Na tyto koridory je napojena základní dopravní síť, kterou tvoří komunikace:

- dálnice A 4 (Zgorzelec-Vratislav),
- č. 3 (Bolków-Jelení Hora-Jakuszyce),
- č. 4 (Zgorzelec-Bolesławiec),
- č. 5 (Bolków-Vratislav),
- č. 12 (Olszyna/Forst-Bolesławiec-Vratislav),
- č. 356 (Zgorzelec-Lubaň-Jelení Hora),
- č. 371 (Bolków-Lubawka).

Všechny tři strany Euroregionu Nisa doplňují popsané páteřní osy svými doplňkovými silničními systémy. Významnou součástí dopravy je řešení v prostoru Trojmezí: Hrádek-Bogatynia (Sieniawka)-Žitava. Toto propojení bylo iniciováno již v roce 1991 a nyní je ve fázi realizace. Polská strana toto území vnímá šířeji s propojením na Zgorzelec, česká s Libercem a německá s Görlitz a Budyšínem.

Aktivity v letech 1991-2000 a v letech 2001-2011.

Na německé straně:

- postupně zprovozňované dálniční úseky Dráždany-Ludwigsdorf, v roce 1999 byl zprovozněn celý úsek,
- severozápadní obchvat Görlitz,
- severovýchodní obchvat Reichenbachu,
- komunikace u Sprévy na trase Neustadt-Boxberg včetně jižního obchvatu tohoto města. Kromě těchto silničních investic došlo ke zlepšení technického stavu téměř všech státních (spolkových), zemských a okresních silnic, a to přispělo k významnému zlepšení dopravy a bezpečnosti v německé části Euroregionu Nisa.

Na české straně:

Silniční investice se soustřeďovaly na rekonstrukce povrchů hlavních komunikací a také na ukončení nebo pokračování stavby na silnicích:

- R 35,

- severní obchvat Nového Boru,
- přestavba silniční sítě ve Studánce,
- přestavba silnice v okolí nádrže Souš,
- obchvat lomu pískovce v Horní Řasnici,
- východní obchvat Rumburku.

Na polské straně:

- Ve dvou etapách byl postaven úsek dálnice Zgorzelec-Krzyżowa (A4),
- obchvat Bolesławce,
- estakáda a severní obchvat Jelení Hory v koridoru silnice č. 3,
- modernizace téměř dvou desítek silnic ve městě Jelení Hora,
- obchvat nádrže Sosnowka,
- modernizace na silnici č. 359 Lubaň – Miłoszów,
- modernizace na části silnice č. 371 Bolków – Lubawka,
- obchvat Olszyny na silnici Jelení Hora – Zgorzelec,
- obchvat Radoniowa, stejná silnice,
- velká rekonstrukce na úseku silnice mezi Świeradowem Zdrój a Szklarskou Porębou,
- rekonstrukce silnic s ohledem na bezpečnost cyklistů na území okresů Jelení Hora a Kamenná Hora
- modernizace silničního propojení Zgorzelec – Bogatynia.

Kromě těchto investic došlo ke zlepšení technického stavu mnoha dalších okresních a místních komunikací v polské části Euroregionu Nisa.

Závěr a výstupy.

Pracovní skupina – EUREX „Silniční doprava“ inspirovala řadu investičních akcí, které významným způsobem změnilly dopravní podmínky na území Euroregionu Nisa. Bylo to možné díky uplatnění mechanismu, kdy byl EUREX univerzální platformou pro hledání metod usnadňování dopravy pro občany Trojmezí. Samozřejmě ani EUREX ani Euroregion přímo silniční investice neprováděl, toto řešili vlastníci příslušných komunikací. Činnost skupiny a existence uvedené platformy měly – spolu s podporou příslušných subjektů – rozhodující význam. Velkou roli hrály zdroje financování, zejména dotační prostředky. Výměna

zkušeností, navazování partnerství a téměř přátelské řešení někdy náročných sporů přispěly k úspěšnému čerpání prostředků Evropské unie s cílem zlepšování stavu silnic.

A z tohoto pohledu je 20 let působnosti Euroregionu Nisa v oblasti silniční dopravy, nebo např. hraničních přechodů, hodnoceno velmi pozitivně. Problematika silnic a mostů je ale zároveň nadále aktuální a v přeshraniční spolupráci je nutné ji řešit. Řada důležitých iniciativ je v realizaci, řada čeká na investice. V každodenním euroregionálním životě je hlavním destabilizačním faktorem, který má dopad na silnice, čas, ale kromě toho i výjimečné události jako jsou povodně, kte-

ré mají obzvlášť ničivý vliv. Při povodňovém ohrožení je prioritní ochrana lidí, zvířat, životního prostředí... Odstraňovat následky takových události po odeznění nebezpečí je v případě infrastruktury náročnější. A proto by měly být silnice i v dalších letech nadále prioritou Euroregionu Nisa. Silniční investice musí mít svůj odraz v dotačních titulech, a kromě obecně chápaných funkcí je třeba poukazovat i na specifika regionu (horská oblast, ochrana životního prostředí, povodňové nebezpečí) a zejména na výjimečnou úlohu silnic, které nejsou pouhou komunikací, ale budují trvalou evropskou integraci v tomto německo-česko-polském příhraničí.

ŽELEZNIČNÍ DOPRAVA V EUROREGIONU NISA

V minulosti byla železnice na území Euroregionu Nisa hlavním prostředkem tranzitní a místní dopravy, osobní i nákladní. Díky dynamickému rozvoji na přelomu 19. a 20. století, železniční síť a kvalita služeb, včetně doby cestování, i dnes, po několika desítkách let, vzbuzují uznání.

A proto neudivuje snaha o obnovení železni-

ční dopravy, které léta hraniční hermetizace nepřispěly. Z tohoto důvodu byla tato problematika, již ve fázi iniciování vzniku Euroregionu Nisa před 20 lety, zařazena mezi priority jako Okružní železnice. V důsledku mnohaletých snah, vyvíjených řadou subjektů, se podařilo tuto původní prioritu naplnit díky znovuzprovoznění tratě na

úseku Szklarska Poręba – Harrachov. Dříve vznikly polsko-německé a česko-německé spoje. Nutno zdůraznit, že přes evidentní konkrétní výsledky je řada aktivit ještě před námi. Jedná se např. o zkvalitnění vnějšího spojení polské strany s Vratislaví nebo se severem Polska, otázka tzv. rychlé železnice, která končí v Sasku v Drážďanech a řada dalších.

Abychom se připravili na realizaci významných úkolů, bylo uskutečněno mnoho analytické práce a studií. Vznikly aktuální databáze a byly vypracovány hlavní směry činnosti do budoucna.

Během let se jako hlavní partneři na těchto aktivitách podíleli: samosprávná společnost ZVON na německé straně, na polské straně - Dolnoslezské vojvodství, samospráva, zejména okresní, a také společnosti polských drah PKP

(Przewozy Regionalne a Polskie Linie Kolejowe), z české strany pak Liberecký kraj a České dráhy.

V poslední době roste zájem o třístrannou iniciativu – jízdenku Euroregionu Nisa. Na této aktivitě se podílí stále více přepraveců, včetně autobusové dopravy. Jízdenka umožňuje cestování po celém Euroregionu. Iniciativa, která vznikla na euroregionální pracovní skupině „Železniční doprava“, je dnes samostatně se vyvíjející aktivitou, která přináší zcela novou kvalitu, jež je zajímavou novou nabídkou pro občany a návštěvníky.

V budoucnu se budou hlavní aktivity zaměřovat na posilování společné nabídky – jízdenky, realizaci priorit týkajících se pokračování v investičních záměrech na jednotlivých úsecích, monitoring osobní a nákladní dopravy, podporu kompetentních subjektů, které přímo řeší uvedené úkoly.

EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA NA CESTĚ KE SPOLEČNÉMU HOSPO- DÁŘSKÉMU PROSTORU A PŘÍNOS EUREX HOSPODÁŘSTVÍ

1. VÝCHOZÍ SITUACE

Hraniční regiony leží z vlastní povahy na okrajích států – s výraznou specifikou, v místech styku hospodářských, politických a kulturně-společenských prostorů. Tuto osobitost lze považovat za významný problém, ale stejně tak lze svůj pohled zaměřit na příležitosti, které vytváří multikulturní prostředí a trh práce. A proto se Euroregion může z periferie proměnit v evropské centrum života.

V případě Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (ERN) lze konstatovat, že v předchozích letech docházelo k intenzivním procesům euroregionalizace a přeshraniční spolupráce. Vznikla řada partnerství, která významně podporují a aktivizují společný růst regionu, jak v kulturně-společenské, tak i

vzdělávací a hospodářské oblasti. Přímé kontakty obyvatel, které vznikají v rámci malých nenárodních projektů, mají velký význam pro německo-polsko-české příhraničí. Přináší s sebou výjimečně udržitelné výsledky, pokud jsou vyvíjeny ze zdola, tzn. „realizátory“ v (euro) regionu. Hlavním úkolem pracovní skupiny EUREX Hospodářství je navazování a podpora příslušných aktivit podnikatelů a zástupců jejich zájmů.

2. EUROREGION NEISSE-NISA-NYSA JAKO HOSPODÁŘSKÝ A REKREAČNÍ PROSTOR

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa (ERN) má celkovou rozlohu 13.254 km² a více než 1,5 mil. obyvatel. Sídli zde 14 univerzit a vysokých škol. Toto vše nabízí nejlepší výchozí podmínky pro inovativní služby v oblasti výzkumu a vývoje.

Dnešní region Trojzemí Polské republiky – České republiky – Německa lze popsat jako různorodý, dynamický a otevřený. Nabízí ojedinělosti a obchodní značky. Díky kulturní různorodosti a společným dějinám i současnosti Sasů, Čechů, Slezanů a Lužických Srbů a jejich vícejazyčnosti (němčina, čeština, polština, lužická srbština) se na styku Evropy, po jejím „opětovném sjednocení“, v jejích demokratických strukturách zrodila velmi úzká spolupráce, která s sebou přináší výhody jak v oblasti cestovního ruchu, tak v oblasti kultury a hospodářství. Region se jeví zároveň jako most pro spojující se Evropu – ve velké míře díky evropskému městu Görlitz-Zgorzelec.

(Euro)region nabízí pestré vysokoškolské zázemí jako místo vzdělávání. Jsou to ale i četné malé a střední podniky (MSP) a rostoucí klíčová odvětví, jako jsou strojírenství a kovoprůmysl, zvláště zaměřený na výrobu vozidel (železniční technika včetně projektování a budování tramvají a městských železnic, osobních vlaků, nákladních a speciálních vagonů; sektor dodavatelů dílů pro automobilový průmysl, výroba zemědělských strojů), průmysl umělých hmot a textilní průmysl, informační technologie. V roce 2007 byly zaznamenány 2 milióny návštěvníků a 8 miliónů ubytování, což hovoří o jednom z nejsilnějších regionů prázdninového odpočinku v Polsku, Sasku a České republice. Dále ERN nabízí vysokou kvalitu života a rekreace. V popředí je efektivní (a na trhu práce účinná) ekonomika podporovaná flexibilními správními úřady a produktivními sítěmi.

Četné podniky a nově vznikající závody si částečně hojí rány způsobené propadem nejvýznamnějších ekonomických odvětví (textilního, sklářského průmyslu a zemědělského strojírenství) v devadesátých letech. Ve zpracovatelském průmyslu dnes v rámci ERN působí 24000 podniků, většina z nich jsou malé a střední podni-

ky. Strojírenství a také technologie umělých hmot v německé části a sklářský průmysl v ČR a Polsku se rozvinuly na úroveň klíčových odvětví regionu. ERN se vlastně stává jádrem evropského textilního regionu, kde stále důležitější místo zaujímají textilní podniky – s vysokým inovativním potenciálem a novátorskými výrobky. Nadregionálně mj. i podniky z odvětví spotřebního zboží a potravinářského průmyslu zásobují své klienty vysoce kvalitními výrobky.

Vznikly významné podnikatelské sítě (včetně přeshraničních), kde jsou propojovány a stále vyvíjeny kompetence, kde se spolupracuje při vstupech na nové trhy a zpracovávají se rozvojové strategie. Ve spolupráci s regionálními vzdělávacími a výzkumnými pracovišti a s podporou veřejných subjektů a správních úřadů je inovační potenciál partnerů využíván ke kreativnímu projektování výrobků a jejich zavádění na trh. Tyto integrované struktury při využití znalostí jedinců je nutné v budoucnu využívat intenzivněji jako záruku dalšího příznivého rozvoje euroregionálního hospodářského prostoru.

Mezinárodní charakter a úzká spolupráce s partnery v oblasti hospodářství, cestovního ruchu a správy ze sousedních regionů v Polsku a ČR je již běžnou záležitostí. Nasvědčují tomu společné vzdělávací aktivity, přeshraniční kooperace podniků a zejména od roku 2003 každoročně udělována třístranná Cena Inovace Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Právě ona tvoří od roku 2005 jádro činnosti třístranné pracovní skupiny EUREX Hospodářství.

3. TĚŽIŠTĚ ČINNOSTI SKUPINY EUREX HOSPODÁŘSTVÍ – CENA INOVACE EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA.

V roce 2011 bude v německo-polsko-českém Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa již podeváté udělena třístranná Cena INOVACE v kategoriích „BEST INNOVATION“, „BEST PARTNERSHIP“ a „BEST STUDENT'S INNOVATION“.

V kategorii „BEST INNOVATION“ jsou hodnoceny projekty výrobků a technologií, které jsou inovativní a ekonomicky dobře na trhu umísitelné.

V kategorii „BEST PARTNERSHIP“ jsou hod-

nocena přeshraniční kooperační partnerství, která připravují inovační projekty výrobků a technologií.

V kategorii „STUDENT'S BEST INNOVATION“ se hodnotí inovace studentů významné pro ekonomiku Euroregionu.

Hodnocení soutěžních žádostí probíhá na základě společně zpracovaných kritérií.

Kategorie BEST INNOVATION:

a. míra inovace:

- popis současného vývoje techniky,
- popis inovace v oblasti výrobku/technologie ve srovnání s aktuálním vývojem techniky,
- podané přihlášení patentů.

b. tržní potenciál výrobků a/nebo technologií:

- rozvoj ukazatelů obratu po zavedení výrobku/technologie,
- množství již získaných objednávek,
- získané nové odbytové trhy (regionální, tužemské, mezinárodní).

c. zajištění a/nebo vytvoření nových pracovních míst v podniku:

- množství pracovních míst zajištěných v podniku v důsledku zavedení nového výrobku/technologie,
- počet nově vytvořených, resp. dodatečně vytvořených pracovních míst v podniku na území Euroregionu,

d. aplikace evropských environmentálních a jakostních standardů:

- uvedení a popis environmentálních a jakostních standardů, které jsou v podniku aplikovány,
- informace o plánování a zavedení environmentálních a jakostních standardů v podniku.

Kategorie BEST PARTNERSHIP:

a. Partnership:

- popis obsahu spolupráce,
- doba trvání kooperace,
- synergie kooperace.

b. hodnota kooperace:

- vývoj obratu od začátku kooperace,
- podíl na celkovém obratu,
- společné inovace (výrobky/technologie).

c. zajištění a/nebo vytvoření nových pracovních míst v podniku:

- počet pracovních míst u kooperačních partnerů zajištěných v důsledku kooperace,
- počet nově vytvořených, resp. dodatečně vytvořených pracovních míst u kooperačních partnerů na území Euroregionu.

Díky této ceně jsou veřejně uznávány významné úspěchy malých a středních podniků ve vývoji a realizaci nových výrobků a technologií a přeshraniční spolupráce a také studentské inovace v Trojzemí Německo-Polsko-Česká republika.

Třístranná cena inovace je však důkazem především obrovského vývojového a partnerského potenciálu regionu. Cena je udělována ve třech kategoriích a zohledňuje umístění vyvinutých výrobků a technologií na trhu, a také úspěšné kooperační sítě a inovace studentů významné pro ekonomiku ERN. Zveřejňování takových příkladů nejlepší praxe slouží především k motivaci účastníků soutěže v dalším udržování a rozšiřování intenzivních kontaktů. Má to však být i „motivační injekce“ pro další kooperace a podporu vývoje dalších projektů a sítí.

S cílem vytvoření ekonomické síly a inovačních schopností společného hospodářského prostoru a zviditelnění vlastních úspěchů má cena příslušnou vypovídací schopnost a je polskými, českými a německými podniky používána jako marketingový nástroj. Tímto se zviditelňují i výhody podnikatelské činnosti a umísťování podniků v Trojzemí Saská - Polsko - České republiky.

4. LIDSKÉ ZDROJE A ROZVOJ ODBORNÝCH

KAPACIT

Vzdělávání a odborné zdokonalování odborníků v ERN zaměřené na potřeby je nutné vnímat jako základní podmínku dalšího hospodářského rozvoje a vytváření mladého, dynamického regionu. Společná mobilizace a kvalifikace uchazečů o zaměstnání je stejně důležitá jako včasný nábor mladých pracovníků prostřednictvím cíleného profesního zaměření. Nelze opomíjet ani „emigranty“, kteří by se v mnoha případech rádi do ERN vrátili a svými znalostmi by mohli podporovat rozvojové procesy.

Za největší překážky tohoto transferu jsou považovány stále ještě nízké jazykové znalosti a

problémy s komunikací v sousední zemi. Právě v této oblasti je nutné věnovat velkou pozornost vzdělávání v oblasti euroregionálních kompetencí, aby lidé byli dobře připraveni na společný trh práce v Euroregionu. V případě kulturních, společenských a jazykových bariér je třeba ještě spousta času na jejich udržitelné a obecné překonání. A proto jsou partnerství zaměřená na práci s dětmi a mládeží významným základem společného růstu ERN. Již v raném období – to znamená v předškolním nebo školním věku – by setkání s dětmi z jiných zemí měla podporovat vzájemné pochopení. Proto je v následujících letech nutné více rozšiřovat stávající možnosti, resp. informovat o nich ekonomický sektor a obyvatele Euroregionu.

5. VÝHLED: ÚKOLY EUREX HOSPODÁŘSTVÍ

ERN vytváří příležitosti ke kompenzaci nevýhod vnitrostátní „hraniční polohy“ – společným využíváním zdrojů, společným výzkumem v oblasti výrobků a získávání nových trhů. Díky cílenému rozvíjení euroregionálních kompetencí region vytváří možnost pro vznik vícejazyčného životního prostoru a to bude z hlediska dalšího sbližování evropských hospodářských a životních prostorů a zintenzivňování aktivit na světových trzích lokalizační výhodou. Jazyková vybavenost a interkul-

turní know-how budou v budoucnu ještě více než doposud ovlivňovat ekonomický úspěch.

Důležité je vytvoření strategie budování společného hospodářského a životního prostoru ERN / nad hranicemi států a s jasným a neměnitelným *kompetenčním profilem*. Tato společná činnost by měla vytvořit základ pro další partnerský a integrovaný přístup a činnost správních úřadů, ekonomiky, politiky a sdružení v Polsku, ČR a Německu během stabilizace a dalšího rozvoje Euroregionu jako místa pro investice, bydlení, zaměstnání a rekreaci. Tomuto velkému úkolu do budoucna vychází EUREX Hospodářství vstříc.

Hlavním cílem je zlepšení konkurenceschopnosti Euroregionu prostřednictvím:

- orientace na hlavní oblasti činnosti,
- definování klíčových a ekonomických odvětví a zdrojů rozvoje ve spojení s vedoucími podniky a podnikatelskými sítěmi,
- strategického zaměření na póly růstu a evropská hospodářská centra.

Předseda německé strany Euroregionu a předseda okresu Görlitz Bernd Lange řekl ve svém proslovu na konferenci „Rozvoj hospodářského prostoru v Euroregionu Nisa“ dne 16.11.2006 v Budyšině: „Nestačí pouze hovořit o výhodách Trojzemí – my je musíme využívat“ (Berger 2006).

Těšíme se na další spolupráci!

Pramen:

Berger, T. (2006) „Über Vorteile nicht reden, sondern sie nutzen“ dokumentace z konference „Rozvoj hospodářského prostoru v Euroregionu Nisa“, Budyšin, 16.11.2006

CESTOVNÍ RUCH V EUROREGIONU NISA

Rozvoj cestovního ruchu v Euroregionu Nisa přímo souvisel a souvisí se spoluprací na území našeho příhraničí z Polskem a Českou republikou. Atraktivita a půvab jsou prezentovány natolik, nakolik se nám společně podařilo prezentovat turistický potenciál zajímavostí, přírody a zážitkových možností.

Společně se vznikem nových struktur v cestovním ruchu v našich zemích se přeshraniční spolupráce v oblasti cestovního ruchu jevila jako nezbytná, významná a velmi potřebná. Rozvoj

cestovního ruchu se v našem regionu stal jedním z významných faktorů hospodářského rozvoje celého Euroregionu. Komplexní péče o turisty a návštěvníky vyžadovala široké znalosti o regionu, a to zejména v přeshraniční dimenzi.

Němečtí a polští zástupci odvětví cestovního ruchu si tyto požadavky uvědomovali a setkali se již v roce 1990 v Görlitz s cílem výměny prvních informací o strukturách a turistické nabídce sousední země. Následně po vzniku Euroregionu Nisa v roce 1991 došlo k založení společné,

třístranné pracovní skupiny Cestovní ruch, a to i s účastí českých partnerů.

Činnost pracovní skupiny byla zpočátku zaměřena na širokou výměnu informací o turistických nabídkách a vydávání společných informačních materiálů, tzn. ve třech, resp. čtyřech jazykových mutacích. Kupříkladu prospekt „Zajímavosti Euroregionu Nisa“ byl prvním přeshraničním informačním materiálem, který byl výsledkem naší spolupráce.

Tato tiskovina byla mimo jiné základem společné prezentace na veletrzích cestovního ruchu v Praze, Brně a Jelení Hoře. Všichni tři partneři ji také využívali na jiných velkých akcích cestovního ruchu, jako např. na ITB v Berlíně, aby návštěvníkům prezentovali náš region. Další společné publikace byly věnovány konkrétním námětům, např. církevním stavbám v Euroregionu.

Kromě propagačních aktivit jsme velkou pozornost věnovali i kvalifikaci osob zaměstnaných v cestovním ruchu v Euroregionu Nisa. V rámci zasedání a společných jednání, mj. s vedoucími informačních center našeho euroregionu, bylo možné kontinuálně zkvalitňovat turistické služby, resp. vypracovávat nové iniciativy. Ve spolupráci s Hochschule Zittau/Görlitz byl na studijním oboru Cestovní ruch na závěr odborných praxí a diplomových prací zpracován informační katalog pro informační centra z území euroregionu, který je dnes základem jejich propojení elektronickou sítí. Tyto jednotlivé aktivity, zaměřené na zlepšení infrastruktury na tomto území, vyžadovaly soudržnou dlouhodobou strategii turistického roz-

voje pro celý Euroregion. A proto bylo z iniciativy pracovní skupiny Cestovní ruch vypracováno hlavní zaměření spolupráce v rámci Euroregionu Nisa na období přibližně 10 let.

Díky tomuto dokumentu má Euroregion k dispozici strategický podklad k dalšímu rozvoji spolupráce v oblasti cestovního ruchu. Jednalo se zároveň o výjimečnou událost a příklad přeshraniční turistické spolupráce i pro jiné euroregiony.

Na základě tohoto dokumentu docházelo a dochází k rozšiřování sítě cyklistických a pěších turistických tras. Cyklotrasa Odra – Nisa je nyní významným tématem naší práce. Každoročním završením této spolupráce bylo setkání zástupců odvětví cestovního ruchu z Euroregionu Nisa - veletrh cestovního ruchu Görlitz v evropském městě Görlitz, kde bylo mj. schváleno memorandum o rozšíření 5 turistických tras na území Euroregionu.

V posledních 5 letech se spolupráce soustředila mj. na takové projekty, jako je Nová Hřebenovka podél polských, českých a německých hranic, církevní památky v rámci „Via Sacra“ a účast na veletrzích cestovního ruchu v Jablonci nad Nisou, Jelení Hoře a Horní Lužici. V důsledku možnosti realizace pouze dvojstranných projektů a s ohledem na personální zastoupení, zejména na české a polské straně, se činnost EUREX Cestovní ruch v posledních dvou letech poměrně zkomplikovala. Tato pracovní skupina má však velký význam pro účinnou a především nezbytnou koordinaci rozvoje cestovního ruchu v celém území Euroregionu Nisa.

HISTORIE

Dne 20. listopadu 1992 vznikla v Liberci „Historická komise akademického koordinačního střediska Euroregionu Nisa“. Před pár léty změnila svůj název na Euroregionální pracovní skupinu Historie. K zakládajícím členům patřili:

- z české strany pan docent dr. Rudolf Anděl, tehdejší vedoucí Katedry historie a proděkan Pedagogické fakulty Technické univerzity v Liberci,

- z polské strany pan dr. Marian Iwanek z Krkonošské vědecké společnosti se sídlem v Jelení Hoře,
- a z německé strany pan docent dr. Volker Dudeck, tehdejší ředitel Městských muzeí v Žitavě.

V roce 1996 pan doktor Iwanek musel ze zdravotních důvodů ukončit svou práci v historické komisi. Nahradil ho pan dr. Przemysław

Wiater, který byl ředitelem Domu Carla a Gerharta Hauptmannů ve Szklarské Porębě. Působil v komisi do listopadu 2004. V květnu 2005 polská strana následně vybrala do této funkce dlouhodobého ředitele Krkonošského muzea v Jelení Hoře, pana Mgr. Stanisława Firszt a, jako druhého zástupce, vedoucího Archivu v Jelení Hoře, pana Mgr. Ivo Łaborewicze. Jelikož dvoučlenné zastoupení bylo schváleno všemi stranami, v říjnu 2006 česká a německá strana doplnily složení historické komise. Novými členy se stali pan dr. Milan Svoboda (Vedoucí Katedry historie TUL) a pan lic. phil Marius Winzeler (Muzeum Görlitz, od 2008 roku ředitel Městských muzeí v Žitavě).

Vedoucím naší malé skupiny byl jednohlasně zvolen pan dr. Anděl. Zastával tuto funkci již 13 let. Svými vědeckými znalostmi, pedagogickými zkušenostmi, organizačními schopnostmi a v neposlední řadě přátelským přístupem má největší podíl na kontinuální a úspěšné činnosti naší historické komise. V roce 2005 bylo dohodnuto, že předsednictví v pracovní skupině se bude měnit a každé dva roky jej převezme jiná strana.

Skupinu řídili: v letech 2005 – 2007 dr. Volker Dudek z německé strany, 2007 – 2009 Mgr. Stanisław Firszt z polské strany a 2009 – 2011 dr. des. Marius Winzeler z německé strany.

Jako součást odborné sekce „Multikulturální spolupráce“ Akademického koordinačního střediska v Euroregionu Nisa jsme si stanovili tři základní cíle:

1. Aktivizace výzkumných prací týkajících se dějin regionu.
2. Zprostředkovávání výměny vědeckých poznatků formou konferencí.
3. Zveřejňování konferenčních příspěvků formou sborníků.

Bylo sjednáno, že každým rokem budeme pořádat jednu konferenci věnovanou historii regionu, dle možností ve vazbě na historická výročí. Sice jsme v krátkých časových odstupech museli udělat mnoho práce, ale v letech 1993 - 1996 se nám podařilo uspořádat čtyři konference a vydat jejich sborníky.

První odborná konference se věnovala dějinám raného osídlení a konala se 13. a 14. října 1993 v Žitavě.

Druhá konference se týkala historie dopravy a komunikace a uskutečnila se v říjnu 1994 v polském Miłkowie.

Třetí, věnovaná otázkám hospodářských dějin, se konala 14. října 1995 v Liberci.

Čtvrtá proběhla ve dnech 19.-21. září 1996 v Žitavě. U příležitosti 650 let Hornolužického svazu šesti měst byly ve středu zájmu základní otázky politické historie.

Jelikož je příprava konferencí velice náročná, rozhodli jsme se, že od roku 1996 budeme konference pořádat ve dvouletém intervalu.

Ve dnech 24. a 25. září 1998 se na zámku Czocha konalo sympozium věnované kulším a následkům Vestfálského míru. Příležitostí bylo 350. výročí podepsání smluv v Münsteru a Osnabrücku, které ukončily třicetiletou válku.

Námětem další konference, kterou historická komise pořádala společně se Severočeským muzeem ve dnech 21. a 22. září 2000 v Liberci, bylo Umělecké řemeslo bez hranic.

Od 4. května do 3. listopadu 2002 Městská muzea v Žitavě prezentovala velice úspěšnou výstavu „Svět – moc – duch. Habsburkové v Horní Lužici 1526-1635“. Tuto velkou výstavou s exponáty z bohatých sbírek ze Žitavy a významných muzeí z celého Německa, Česka, Polska, Rakouska, Maďarska a Belgie navštívilo přes 70 000 návštěvníků z mnoha zemí. Historická komise se od samotného začátku podílela na věcné přípravě projektů a patřila i k iniciátorům velice významné konference „Horní Lužice v novověké střední Evropě. Vazby – struktury – procesy“. Pro zdůraznění výročí 1000 let historického centra Horní Lužice, které se slavilo ve stejném roce, se konference nekonala v Žitavě, ale v Budyšině, a to od 28. do 31. srpna. O vysoké úrovni konference svědčí i to, že příspěvky z konference byly zveřejněny v renomované publikaci „*Quellen und Forschungen zur sächsischen Geschichte*“ („*Prameny a výzkumy saských dějin*“).

V listopadu 2004 u příležitosti 15. výročí mírové revoluce polská strana naplánovala konferenci „*Cesty ke svobodě - demokratická opozice na území Euroregionu Nisa v letech 1968-1990*“. Přes úspěšnou věcnou přípravu pan dr. Wiater v dubnu 2004 sdělil, že není zajištěno financování konference a v září jsme byli s velkou lítostí nuceni konferenci zrušit.

Od 4. do 6. listopadu 2005 EUREX Historie společně s Hornolužickou vědeckou společností a Žitavským historicko-muzejním sdružením pořádala v Žitavě sympozium s názvem „Čechy a Horní Lužice – výzkumy společných dějin“. Tímto způsobem komise přispěla k oslavám 750. výročí města.

12. října 2007 pracovní skupina uspořádala v Liberci další konferenci s názvem „Střední Evropa – Čechy – Slezsko – Horní Lužice ve hře velmocí v 18. století“. Příležitostí k uspořádání konference bylo 250. výročí zničení Žitavy a bitvy u Liberce/Reichenbergu v době sedmileté války.

Polská strana naplánovala v roce 2009 konferenci u příležitosti 300. výročí položení základního kamene pod Kostel Milosti v Jelení Hoře. Tato však bohužel nezískala podporu, a tak se pracovní skupina EUREX Historie mohla teprve v roce 2010 a 2011 opět zviditelnit dvěma vědeckými akcemi.

U příležitosti 375. výročí Pražského míru, uzavřeného v roce 1635 mezi císařem a saským kurfiřtem, v jehož důsledku byla Horní Lužice předána do správy saského kurfiřta, se v měštanském sále žitavské radnice konala slavnostní akce. Úvodní řeč, přijatá s velkým zájmem a potleskem, patřila panu docentu dr. Rudolfovi Andělovi. Vědecká konference věnována této problematice se uskutečnila před několika dny (23.-24.9.2011), také v Žitavě. Námetem byl tzv. tradiční reces, který v roce 1636 podrobně upravil otázku předání Horní Lužice do správy Saska.

Díky realizaci mezinárodních konferencí věnovaných tak různorodým tématům pracovní skupina EUREX Historie významně přispěla k integraci milovníků historie a vědců v Euroregionu Nisa a ve velké míře aktivizovala přeshraniční odbornou komunikaci. Na tom byly založeny v různé míře i další akce a publikace. Od roku 2009 pracovní skupina dohlížela i na vznik muzejního koordinačního a výstavního centra Brána Trojzemí v Hrádku nad Nisou, které bude v budoucnu významným místem setkávání s přeshraniční historií Euroregionu. Jeho koncepce s hlavním mottem „Paměť o vlastní budoucnosti“ bude získávat významné podněty z činnosti EUREX Historie.

Pracovní skupina EUREX Historie za 19 let své působnosti uspořádala 10 mezinárodních konferencí, všechny příspěvky byly zveřejněny formou

sborníků (totéž se týká i letošní konference) a to je důkaz efektivní práce. Kdybychom měli říct, co za tímto „úspěchem“ stojí, uvedli bychom zejména tři věci:

1. Jádrem skupiny tvořili pouze tři, později šest členů. Jako historikové byli nejen uznávanými odborníky, ale po krátké době se stali i skutečnými přáteli. Díky tomu bylo snadnější budovat mosty a zprostředkovávat další odborníky.
2. Nápady nejen vznikaly, ale byly i realizovány. Platná pravidla: hlavní náměty konferencí byly společně zpracovávány do proveditelných koncepcí. Následně česká, polská nebo německá strana přebírala hlavní zodpovědnost za financování a uspořádání konference a publikaci vědeckých sborníků.
3. Na české a německé straně se podařilo zajistit neměnitelnost členů skupiny. Osm konferencí z deseti pořádali právě oni.

Myslíme si, že EUREX Historie mohl výjimečným způsobem přispět k úspěchu spolupráce v rámci Euroregion Nisa a tímto Vám děkujeme za Váš zájem.

Výhledy a perspektivy činnosti pracovní skupiny EUREX Historie na období 2011-2020

Vzhledem k vyhodnocení naší práce v pracovní skupině EUREX Historie bychom rádi pokračovali v naší činnosti obdobným způsobem. Třístranné konference věnované historické problematice by měly být pilířem činnosti komise, stejně jako publikace konferenčních sborníků, které jsou dlouhodobě dostupné a zůstanou trvalou hodnotou. Kontinuita je důležitá pro výměnu odborných poznatků a přeshraniční komunikaci. Posilování regionální identity projednáváním důležitých námětů a vedením odborných diskuzí by mělo nadále pokračovat, rozšiřovat se a prohlubovat. Přejí bychom si, aby práce komise ještě více směřovala kupředu v duchu třístranného zrovnoprávnění.

Proto je nutné zdůraznit, že činnost EUREX Historie může být úspěšná pouze tehdy, pokud se bude nadále dařit získávat partnery k realizaci konferencí a dalších projektů. Doufáme také, že Rada Euroregionu Nisa bude ještě více než doposud podporovat práci komise v rámci finančně

podporovaných projektů a bude pomáhat při hledání zdrojů financování pro důležité záměry.

V rámci práce EUREX Historie je nutné posilovat a rozšiřovat synergický efekt mezi členy a jejich institucemi jako pokračování dosavadního stavu (např. spolupráce s TUL) a další kontakty uvnitř samotného Euroregionu Nisa:

- s univerzitami, vysokými školami a dotčenými subjekty,
- s vědeckými společnostmi a historickými sdruženími,
- s muzejními a obdobnými kulturními zařízeními,
- s jinými pracovními skupinami euroregionu (mj. Knihovny, Školství, Památky),
- s médii regionálního a nadregionálního významu.

Komise by se měla také více věnovat podpoře mladé generace a iniciovat a řídit projekty s účastí mládeže a studentů a atraktivněji pořádat akce i pro mladší účastníky. Úzké vazby komise s Katedrou historie TUL jsou pro to dobrým východiskem.

Koordinační a výstavní centrum Brána Trojzemí v Hrádku nad Nisou by mělo být podpo-

rováno jako ústřední místo pro budoucí muzejní síť celého Euroregionu. Jedná se o poradenskou spolupráci při zpracovávání koncepcí výstav a akcí, a také o využívání tohoto místa k jednáním - zejména samotné skupiny EUREX Historie a také místa, ve kterém by i ostatní pracovní skupiny Euroregionu Nisa mohly se svými partnery prezentovat výsledky své práce.

Významnou aktivitou v následujících letech bude iniciování a věcné dohlížení publikací. Ve spolupráci se zástupci skupiny EUREX Školství a EUREX Knihovny je nutné zpracovávat třístranné názorné publikace o přeshraniční historii Euroregionu Nisa. Měly by mít pevný vědecký základ, ale především populárně-vědecký charakter a oslovovat širokou veřejnost. Mělo by být také možné jejich využívání např. ve školách. Ale na přípravu a realizaci takových záměrů potřebujeme velké finanční zdroje. Je nutné najít silné subjekty zodpovědné za tyto náročné a významné projekty v oblasti vzdělávání a kulturní politiky. Vzhledem k těmto skutečnostem a možnostem financování EUREX Historie vyzývá Radu a další grémia Euroregionu Nisa k poradenské podpoře.

OCHRANA PAMÁTEK – DŮLEŽITÁ PRIORITA EUROREGIONU NEISSE- NISA-NYSA

O tom, že dědictví minulosti ve vícekulturním území, které dnes tvoří náš Euroregion, je velkým bohatstvím a významnou rozvojovou výhodou, byli jeho tvůrci přesvědčeni od samotného začátku. Již v memorandu konference „Dreiländereck“ (květen 1991) k hlavním cílům, pro které vznikalo toto přeshraniční společenství, patřilo zlepšení stavu jak přírodního, tak kulturního prostředí. Bylo to pochopitelné, když zohledníme stav ekologické a kulturní degradace tohoto území po desetiletích komunismu. Pro politické rozhodující činitele předchozí doby to byla vzdálená periferní oblast někde na okraji NDR, ČSSR a PLR, která byla vhodná především k bezohlednému průmyslovému využití. Trpěla příroda, lidé propadali nemocím, chátraly památky... Pro nás bylo samozřejmé, že tato krásná část střední Evropy, tak bohatá na

přírodní hodnoty a památky, by měla svůj úspěch stavět právě na těchto přednostech: rozvíjet turistické, lázeňské, rekreační funkce, přispívat k rozvoji kultury, znalostí, vědomostí... A takto nabízet

místním obyvatelům a četným návštěvníkům atraktivitu vyššího stupně a obohacovat jejich esteticko-kulturní a duševní citlivost. V tomto ohledu musela být ochrana a péče o památky zařazena mezi klíčové priority ve strategickém poslání Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. O tom, jak realizace tohoto poslání doposud probíhá a co – dle názoru euroregionální pracovní skupiny EUREX Památky – je nutné udělat pro zvýšení efektivity, hovoříme ve stručnosti v další části.

RETROSPEKTIVA 1991-2011

První příležitost k setkání památkářů v ERN vytvořila německá firma „Desovag“, která v roce 1992 uspořádala v Žitavě konferenci věnovanou ochraně památek dřevěné architektury. Zúčastnila se jí řada zástupců různých kruhů spojených s ochranou kulturního dědictví. Jejich dalším kontaktům přispívalo to, že na území Euroregionu začala v té době působit řada osob a zařízení, která se věnovala praktické ochraně památek. Je zde nutné vyjmenovat zejména subjekty na německé straně:

- Görlitzer Fortbildungszentrum für Handwerk und Denkmalpflege, řízený tehdy profesorem Heribertem Jünemannem a Manfredem Zukunftem,
- Architekt města Ebersbach – paní Dolores Weidner, která společně s dalšími odborníky zahájila kampaň na ochranu podstávkových domů,
- Mezinárodní setkávací centrum vznikající v historickém komplexu u kláštera St. Marienthal v Ostritz.

Další dvě památkové stavby byly svým zaměřením podobné posledně zmiňovanému centru: klášter v Hejnicích (CZ) a vznikající Centrum duchovní obnovy a zámek Czarne v Jelení Hoře ze 16. století (PL) se zde navrhovaným Mezinárodním centrem ekologické kultury. Právě na zámku Czarne se dne 13.9.1995 konala první třístranná porada věnovaná založení pracovní skupiny „OCHRANA PAMÁTEK“. Takové to bylo na začátku...

Obsáhlá dokumentace práce skupiny odráží mnoho směrů činnosti stále většího kruhu odborníků a milovníků památek ze 3 členských zemí ERN. Pravidelná, třístranná setkání (zpravidla 3x

ročně) se skupina snaží pořádat pokaždé v jiném historickém objektu, což přispívá k obohacování poznatků o památkách sousedů, a kromě toho umožňuje i přímou výměnu praktických zkušeností českých, saských a polských odborníků. Za 16 let své působnosti pracovní skupina „OCHRANA PAMÁTEK“ uspořádala 46 formálních zasedání. Nezávisle na tom se členové skupiny účastnili nesčetných porad, akcí, konferencí, seminářů a obdobných událostí, spojených s problematikou památek.

Pracovní náplň pracovní skupiny „OCHRANA PAMÁTEK“ vychází z následujících třech výzev, v nichž skupina vidí své statutární poslání. Patří k nim:

1. Účinná ochrana hmotné kultury pro budoucí generace, zejména té s jedinečnými vlastnostmi, jako jsou „podstávkové domy“.
2. Budování nejen společenské citlivosti vůči osudu památek, ale také povědomí o jejich významu pro ekonomický rozvoj v místní dimenzi.
3. Rozvoj a kontinuální profesionalizace odborných kapacit pro potřeby sanace a péče o památky, zejména v tradičních stavebních profesích na řemeslnické úrovni.

Ve smyslu tohoto poslání lze k významným aktivitám pro Euroregion Nisa zařadit několik následujících iniciativ:

- publikace cyklu brožur o kulturním dědictví ERN: kostely, zámky, muzea, lidová architektura, národní jídla,
- od roku 1998 – společná účast na odborném veletrhu pro památkovou péči „Denkmal“ v Lipsku,
- realizace projektu „Dědictví Kultury - Identita - Dialog“ (Postupim, Benátky, Liberec, Görlitz, Jelenia Góra 2005-2006) v rámci programu EU „Leonardo da Vinci“,
- vznik třístranného projektu „Krajina podstávkových domů“ (Ebersbach, červen 2003) a následně schválení stejnojmenné strategické koncepce rozvoje regionu Prezidiem ERN (Žitava, říjen 2007),
- každoroční akce v rámci „Dnů otevřených podstávkových domů“ (poslední květnová neděle, od r. 2008).

STRATEGIE NA OBDOBÍ 2012-2020

Stav památek na území ERN se v letech 1991-2011 výrazně zlepšil. Přesto však, když hodnotíme své téměř dvacetileté zkušenosti a dosaavadní úspěchy, je naše skupina (od roku 2004 působící jako EUREX „Památky“) vzdálená pocitu plného uspokojení. Nejen proto, že jsme byli v roce 2010 zasaženi povodněmi, které zničily řadu podstávkových domů, zejména v Bogatyni, ale v důsledku jsme si uvědomili, že náš Euroregion je sice již dobře fungujícím a zkušeným společenstvím, ale není stále připraven nést účinnou pomoc tam, kde je to naléhavé. Ale i když odhlédneme od takto krajní situace, nelze cítit spokojenost při vědomí, že tempo, kvantitativní rozsah a často i způsoby záchrany a obnovy památek neodpovídají potřebám, jaké vnímáme, a standardům, které považujeme za správné. Velmi výrazně na to poukazují různé bariéry, kterým řadu let čelí občanské iniciativy pro obnovu účinné ochrany a péče o lidovou architekturu, zejména podstávkových domů, tzv. lužických. Je nutno připomenout, že již řadu let je zde požadavek, aby byl rozsáhlý prostor jedinečné kulturní krajiny, kterou tvoří „Krajina podstávkových domů“, zaspán na seznamu světového dědictví UNESCO.

S ohledem na konstatování uvedené v úvodu, je překonání problémů a nedostatků, které ještě dnes omezují urychlení opatření pro ochranu tak významných hodnot, nezbytné! Jsme přesvědče-

ni, že je to možné, ale vyžaduje to nový přístup k řadě otázek spojených s památkami. Strategie, kterou by EUREX „Památky“ rád doporučil Radě Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, odpovídá řešení „útěku vpřed“.

CO BY TO MĚLO ZNAMENAT?

1. Předpokládáme, že ochrana a péče o památky může být a měla by být skutečnou prioritou, a v důsledku pak i „značkou“ našeho Euroregionu, která jej oprávněně vyzdvihuje v celoevropském měřítku.
2. Nezbytné je komplexní prozkoumání stavu a kondice samotných památek v ERN, ale i sil a prostředků, které bude vyžadovat jejich ochrana.
3. V takové diagnóze je nutné se prvotně zaměřit a věnovat pozornost potřebám „Krajiny podstávkových domů“.
4. Jsme si vědomi rozsahu nejnaléhavějších nedostatků (finančních, personálních, logistických, legislativních, vzdělávacích a dalších) a proto je nutné vyvíjet aktivní snahu o jejich omezení, mj. zajištěním příslušných zdrojů z rozpočtu Evropské unie na období 2014-2020.

EUREX „Památky“ spolupracuje s euroregionální experty z jiných oblastí při přípravě podrobného programu opatření na rok 2012, která budou naplňovat předpoklady uvedené v bodech 1 až 4.

20 LET OCHRANY PŘED OHROŽENÍMI A RIZIKY, JEJICH PŘEDCHÁZENÍ A ODSTRAŇOVÁNÍ NÁSLEDKŮ KATASTROF A POHROM V TROJZEMÍ NĚMECKA, ČESKÉ REPUBLIKY A POLSKA

„Bezpečnost není všechno,
ale bez bezpečnosti všechno
není nic“

K. Nauman

Trojzemí Německa, České republiky a Polska je výjimečným geopolitickým místem, které v sobě skrývá potenciály spolupráce, a zároveň i potenciály ohrožení. Události posledních let nám všem zviditelňují míru problému a současně jsou důkazem nezbytné přeshraniční spolupráce na tomto území.

Reliéf krajiny s klimaticky obtížnými horami (Krkonoše) s nejvyšším vrcholem Sněžkou, o něco menší, ale stejně z hlediska počasí dynamické Jizerské hory, Lužické hory a jejich předhůří s četnými prameny, řekami a potoky s velkými rozdíly

hladin, při poměrně vzácných rovinách, vytváří z povodňového nebezpečí specifický jev. Společná hraniční řeka mezi Polskem a Německem – Lužická Nisa, s prameny v Česku, v posledních le-

tech mnohokrát způsobovala ohrožení nejen po přímé okolí, ale celou soustavu povodí. I jiné řeky jako je Labe, Jizera, Bóbr nebo Kwis a včetně přítoků jsou charakteristické rozdílnými hladinami v horních tocích. A proto jsou záplavy a povodně na území Euroregionu Nisa velice prudké a dynamické. To způsobuje určité komplikace pro občany a příslušné služby a vytváří velmi vysoké požadavky na koordinaci a rychlost zásahu.

Kromě povodňových rizik je toto území vystaveno i různým kontaminacím a civilizačním nebezpečím. Velice úspěšně ukončený projekt Černý trojúhelník, na který se již díky kvalitativním změnám v životním prostředí zapomíná, byl postaven na tehdejší fatálnímu stavu životního prostředí.

V důsledku četných a finančně náročných opatření se s postupem let stav životního prostředí významně zlepšil, ale nebezpečí kontaminace neklesla. Je tomu tak mj. z důvodu rozvoje dopravy. Územím Euroregionu Nisa vedou významné dopravní trasy, které jsou zdrojem mnohých potenciálních rizik.

Požární ochrana se obvykle týká místních ohrožení, dochází však i k ohrožením většího rozsahu, jako jsou požáry lesů nebo průmyslových závodů.

Zdrojem rizik je i veterinární a hygienická oblast. Požáry a kontaminace mají negativní dopad na životní prostředí a také na kvalitu života obyvatel a fungování různých odvětví ekonomiky a zemědělství.

Jiným druhem ohrožení je oblast civilizace a sociálních vlivů, a to především kriminalita. V letech 1991–2007 hranice v mnohem větší míře omezovaly přeshraniční kriminalitu, a kromě policie a státních zastupitelství se do jejich předcházení a stíhání zapojovaly i pohraniční služby. Celní kriminalita patřila k nejvýznamnějším v celé příhraniční trestné činnosti. Vstup Polska a České republiky 21.12.2007 do Schengenského prostoru a předchozí rozšíření Evropské unie výrazně změnilo otázku hraničního odbavování. To automaticky vyústilo v nejistotu obyvatel německé strany, kteří očekávali nárůst kriminality. Tyto obavy se však nepotvrdily, mj. díky velmi dobré spolupráci příslušných orgánů, např. policie.

Geopolitická poloha v trojzemí Německa, Česka a Polska způsobuje, že míra problému ohrožení veškerého druhu je násobena riziky pocházejícími z jiného státu. Může se jednat o environmentální faktor vytvářený klimatickými podmínkami, stejně tak se může jednat o sociální situaci.

Vznik Euroregionu Nisa byl založen na vnímání potřeby spolupráce, protože ohrožení, např. klimatická, hranice neznají. I zkušenosti poukázávaly na to, že např. zpřísnění celního odbavování nezaručuje eliminaci mezinárodní kriminality. Dodatečně se projevil vliv makropolitiky a situace spojené s globalizací. Usnadnění pohybu mezi zeměmi zcela změnilo pohled na hygienická a veterinární rizika.

Transformace na přelomu osmdesátých a devadesátých let vyústila v nový přístup k možnostem rozvoje doposud periferních území třech států. Začala být vnímána potřeba přeshraniční spolupráce, která je šancí ke změně nepříznivých podmínek. Otázky bezpečnosti se proto staly jedním ze základů celé filozofie příhraniční kooperace.

Když mají rizika přeshraniční charakter, jejich předcházení musí být založeno na přímé přeshraniční spolupráci všech, nejen právně kompetentních subjektů, ale také nevládních organizací i samotných obyvatel.

Aby široce chápaná bezpečnost získala rámec organizované platformy kooperace, již na samotném začátku, 21.12.1991, vznikla euroregionální pracovní skupina „Ochrana před katastrofami. Bezpečnost“. V průběhu své činnosti skupina měnila své zaměření, a to mělo dopad na personální složení a zapojení různých osob a institucí. Důraz na kriminalitu se zvláštním zaměřením na policii se s postupem času změnil na priority týkající se krizového řízení a proto došlo dne 28.2.1998 k rozdělení na dvě skupiny „Ochrana před katastrofami“ a „Bezpečnost“. V první skupině pracovali hasiči, v druhé policie a zejména Mezinárodní policejní organizace (IPA). V důsledku administrativních změn na polské a české straně došlo ke koordinaci spolupráce policie přímo na úrovni policejních struktur, což bylo dáno i realizací velice specializovaných aktivit. Oblast krizového řízení se stala euroregionální prioritou na úrovni

pracovní skupiny „Přeshraniční krizové řízení“, která pokračovala v práci skupiny „Ochrana před katastrofami“. Další etapou změn v zaměření bylo vyčlenění zdravotnických záchranných služeb do samostatné pracovní skupiny v roce 2007. Byť byly zastoupeny prakticky všechna témata spojená s bezpečností, potřeba přímé spolupráce na konkrétních, a také osamostatněných oblastech determinovala priority stále více soustředěné na krizovém řízení. Pro zajištění celkového pohledu na bezpečnost a udržení celkového monitoringu bylo v roce 2003 sestaveno grémium v podobě Fóra bezpečnosti (FOR-BES), ve kterém jsou zastoupeny všechny oblasti týkající se bezpečnosti.

Po prvních letech ideového přístupu k bezpečnosti a potřeby přímé spolupráce se začaly definovat konkrétní požadavky na tuto spolupráci. Povodeň v roce 1997 uvolnila mnohem větší společenský, mediální a politický důraz na úpravy pro snadnější a rychlejší přenášení informací do sousední země a na účinnější kooperaci bezpečnostních složek.

Oblast bezpečnosti je v Německu, České republice a Polsku ze zákona svěřena různým subjektům. A z tohoto důvodu a také s ohledem na chybějící úpravy v oblasti mezinárodní spolupráce byly v polovině devadesátých let zahájeny práce s cílem zpracování příslušných smluv a dohod. Euroregion Nisa byl jedním z prvních iniciátorů těchto smluv, a své argumenty zakládal zejména na reálných zkušenostech a řadě uskutečněných cvičení. V následujících 6 letech byly podepsány příslušné právní dokumenty pro polsko-německou a polsko-českou kooperaci. Jednalo se o důležité a nezbytné dokumenty, které vytvořily základ pro služby, inspekce a stráž. Nevýhodou zde byla dlouhá legislativní cesta, což způsobilo, že na možnost spolupráce je nutné čekat dalších několik let. Nicméně tehdejší smlouvy a dohody je třeba hodnotit velice pozitivně, zejména proto, že obdobných iniciativ v této části Evropy nebylo mnoho. Se vstupem Polska a Česka do Evropské unie se objevily naděje na nové příležitosti a možnosti v oblasti bezpečnosti. V této době zahájené iniciativy vstupu do Schengenského prostoru byly zaměřeny na přizpůsobení požadavků na hranicích, zejména východních – tj. vnějších hrani-

cích EU. Snahy o splnění formálních a technických požadavků na vnějších hranicích svým způsobem neumožnily hlubší diskuzi o průběžných problémech na vnitřních hranicích, jakými se staly polsko-německé, česko-německé a polsko-české hranice.

Zároveň další zkušenosti s menšími a většími ohroženími způsobovaly stále větší potřebu prohlubování spolupráce. Občané velmi pozitivně vnímali rozšíření EU a Schengenského prostoru, a tak i očekávali vznik konkrétních mechanismů kooperace, účinných zejména v případě ohrožení a potřeby, např. v oblasti poskytování zdravotnické pomoci.

Zde je nutné zdůraznit, jaké druhy spolupráce v Euroregionu Nisa existují a zmínit se zejména o horských podmínkách (spolupráce Karkonoskej Grupy GOPR a horské služby), o stíhacích a justičních orgánech (policie, městské policie, státní zastupitelství, pohraniční policie, celní služby) a záchranářství (hasiči, zdravotnická záchranná služba) a administrativních úřadech (krizové řízení v samosprávách a ve vládních strukturách).

Na Fóru bezpečnosti v Budyšině s účastí náměstků ministrů vnitra Polska, České republiky a Saska byla v roce 2007 podepsána dohoda pro vytvoření společného systému krizového řízení a zásahů – tzv. Zásahový dokument. Tato myšlenka byla založena na vzniku databáze možných rizik a záchranných složek pro celý Euroregion Nisa, včetně hlasného systému pro varování a vyžádání pomoci.

Příprava dokumentu se však jevila jako nemožná bez zavedení legislativních usnadnění, protože dříve uvedené mezinárodní smlouvy a dohody jsou účinné v případě postupů při velkých událostech, ale nevztahují se na běžnou přeshraniční spolupráci. Jak hodnotné byly euroregionální iniciativy usilující o změny, ukázala tragická povodeň v roce 2010. Došlo zde k velmi klasickému mechanismu rychlého vývoje událostí, které v legislativě zohledněny nejsou. Byť všechny složky zasahovaly dle svých směrnic, všem se ukázalo jasné, že v případě území Euroregionu Nisa je nutné vypracovat jiná pravidla krizového řízení. Nyní probíhá práce v oblasti nových úprav, ale lze cítit obavy o hermetizaci kruhů pracujících v této věci u

subjektů ze zákona spojených se záchranářstvím a bezpečností. Nezbyvá než doufat, že výsledek těchto prací bude pozitivní, protože není jiné univerzálnější území spolupráce mimo Euroregion Nisa, který má nejdelší historii a největší popsané, ověřené zkušenosti, jež by společně s velkým množstvím praktických cvičení, workshopů, konferencí a setkání mohly být hodnotným souborem doporučení pro vytváření nové reality.

V poslední době se objevila myšlenka zapsat v prioritách v oblasti krizového řízení prevenci jako jeden z hlavních směrů do budoucna. Kromě nutné aktualizace legislativních úprav má stále větší význam otázka vzdělávání veřejnosti. Zároveň je samozřejmé, že součet individuálních chování rozhoduje o pocitu bezpečí. Není totiž možné, aby byl u každého hasič, policista nebo lékař. A proto evropské struktury tak významně zdůrazňují angažovanost občanských iniciativ v oblasti prevence. Je zde nutné zdůraznit iniciativu stálého vzdělávání dětí a mládeže v oblasti bezpečnosti v rámci soutěže „Učím se bezpečně žít“. Na základě posledních zkušeností s povodněmi se také stále aktivněji implementuje systém školení pro dospělé, osoby spojené se správními úřady a záchranými složkami. Rýsuje se tak možnost podporovat systém bezpečnosti na principu tří pilířů: vládního, samosprávného a nevládního. Se zdůrazněním slova „podporovat“ výrazně pouka-

zuji na skutečnost, kdo má jaké úkoly. Zároveň je samozřejmá nutnost kooperace všech pro jeden cíl – BEZPEČNOST.

Výstupy pro Memorandum:

Bezpečnost byla, je a bude jednou z euroregionálních priorit. Vyplývá to ze samozřejmé skutečnosti, že bezpečnost ovlivňuje veškeré lidské aktivity a také stav životního prostředí. Oceňujeme velký přínos mnoha lidí a institucí, a zároveň je na tomto místě nutné zdůraznit, že součet zkušeností v rámci Euroregionu Nisa na úrovni bezpečnosti patří k největším v Evropě. Stále však existují v tomto regionu problémy, které je nutné řešit zlepšováním kooperace všech subjektů spojených s bezpečností. Legislativní úpravy každé země jsou hlediskem vnímání úprav systému bezpečnosti v příhraničí. Obdobně mezinárodní a meziresortní smlouvy a dohody. Současnost a budoucnost však klade stále větší požadavky, a to je spojeno i s očekáváním veřejnosti. Za tímto účelem je potřeba nových právních rámců, které budou podporovat průběžnou spolupráci v oblasti bezpečnosti v příhraničí. Nutná je i podpora vzdělávacích aktivit, včetně soutěže „Učím se bezpečně žít“, školení a publikací. Výjimečně důležité je vnímání potřeby zásadně větších prostředků v programovacím období 2014-2020 pro iniciativy podporující národní a budoucí přeshraniční systém bezpečnosti ve společném evropském prostoru.

ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI

RETROSPEKTIVA:

Rada Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa na zasedání dne 31. srpna 2008 přijala usnesení o vytvoření euroregionální pracovní skupiny Rovné příležitosti. Usnesení předcházela široká diskuze s účastí žen a mužů v Euroregionu Nisa.

HISTORIE VZNIKU

Evropská unie se již od svého založení řídí zásadou rovného zacházení s ženami a muži s cílem odstranit rozdíly a podporovat rovné postavení v celém Evropském společenství. S cílem podpořit členské státy v realizaci tohoto cíle jsou prostřednictvím výborů i v oblasti rovných příležitostí iniciována podpůrná opatření ve formě akčních programů. Tuto možnost v roce 2006 využil tehdejší okres Löbau-Zittau ve spolupráci s okresem Lubaň a Libereckým krajem a přistoupil k realizaci projektu „Rovné příležitosti žen a mužů

v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa“. Projekt byl implementován Mezinárodním setkávacím centrem St. Marienthal v Ostritz. Cílem projektu bylo zakotvit rovnost příležitostí žen a mužů jako hlavní obecně platný princip v německo-polsko-českém Euroregionu. V průběhu 18 měsíců realizace projektu se jej zúčastnilo cca 1000 žen a mužů z tří zemí, kteří získávali kvalifikace a účastnili se konferencí. Přeshraniční spolupráce byla, i přes různé podmínky ve třech sousedních státech, velmi úspěšná.

Pracovní skupina EUREX Rovné příležitosti jako politicky schválená pracovní struktura Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa by měla být základem pro dlouhodobou implementaci projektového cíle zakotvení rovných příležitostí žen a mužů jako pevného hlavního politického principu. Výstupem projektu bylo Marienthalské prohlášení, které včetně katalogu opatření, tvoří základ pro další činnost. V prohlášení je mj. psáno:

„Prosazování rovných příležitostí ve všech

politických oblastech představuje trvalý přínos ke zvyšování atraktivity našeho Euroregionu pro muže a ženy a vytváří šance k zabránění odstěhovávaní a k podpoře přistěhovávaní. Rovnost příležitostí je rozhodujícím kritériem hospodářského a společenského úspěchu v našem společném Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa.“

EUREX ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI V PRAKTICKÉ REALIZACI – PROCES

Rovnost příležitostí potřebuje dobrou kondici a „dlouhý dech“ – toto již zaznělo na prvním euroregionálním setkání žen v březnu 2007 na Hvozdu v Žitavských horách a stále se to dodnes potvrzuje v činnosti skupiny EUREX. V červnu 2008 se uskutečnilo ustavující zasedání pracovní skupiny EUREX Rovné příležitosti. Tehdy byly stanoveny cíle a očekávání, která vycházela z opatření zapsaných v Marienthalském prohlášení. Byly prezentovány a projednány první projektové záměry. Členové EUREX se vidí jako iniciátoři a osoby, které podporují projekty týkající se rovných příležitostí.

Na prvních společných zasedáních každý účastník jinak vnímal náplň a hlavní aspekty činnosti. Polská strana jako hlavní aspekt EUREXu vidí rovné příležitosti zdravotně postižených občanů. To spolupráci komplikuje, protože němečtí a čeští členové se zaměřují zejména na rovné příležitosti žen a mužů. Snaží se pracovat jako multiplikátoři, předávat příslušné poznatky a zprostředkovávat partnery k jednáním.

Ve věcné činnosti se snažíme nacházet kompromis. Na zasedáních je prostor pro obě témata, i když střediska zájmů jsou různá. Ku příkladu, polské organizace zdravotně postižených prezentovaly své projekty a situaci zdravotně postižených v Polsku.

Na posledním setkání zástupkyně Mezinárodního setkávacího centra St. Marienthal prezentovala velmi výjimečný projekt. Poprvé se v tomto roce uskutečnil mezinárodní Girl's & Boy's Day. Podle sdělení Federálního Ministerstva pro

rodinu, seniory, ženy a muže má tento projekt jedinečný prodejní argument (USP - unique selling proposition) v příhraničním území Spolkové republiky. Během akce profesního zaměření se žákyně a žáci seznamují s profesemi, které jsou vnímány jako pro ženy netypické, resp. profese pro muže. Konkrétně se jednalo o návštěvu dívek v energetických podnicích, a chlapců v sociálních zařízeních. Samozřejmě si mohli vyzkoušet i různé praktické věci. Dívky a chlapci pocházeli ze škol tří států Euroregionu a také navštěvovali podniky a zařízení v těchto třech zemích. Projekt bylo možné realizovat díky podpoře z Fondu malých projektů Euroregionu. Prezentace projektů je v rámci pracovní skupiny východiskem k diskuzi o situaci v příslušných zemích. Jedná se o výměnu zkušeností a poskytování nových nápadů k přeshraniční spolupráci.

VÝHLED A CÍLE

Všichni členové pracovní skupiny Rovné příležitosti souhlasí s tím, že doposud nenašli ideální strukturu své činnosti. Cesta, kterou jdeme, je konstruktivní proces jak umožnit všem účastníkům pracovat se zaměřením na cíl. Nyní je dominantní vize taková, že se věnujeme dvěma hlavními aspektům činnosti pracovní skupiny – rovné příležitosti žen a mužů a rovné příležitosti zdravotně postižených. Kromě toho je nezbytně nutné zapojit zástupce zdravotně postižených z české a německé strany do problematiky rovných příležitostí zdravotně postižených. Za druhé je nutné, aby polská strana delegovala zástupce pro problematiku rovných příležitostí žen a mužů.

Rovné příležitosti je průřezové téma, které se prolíná všemi oblastmi společenského života. K tomu by měla více směřovat budoucí činnost EUREXu Rovné příležitosti.

Proto všichni členové srdečně zdraví tuto společnou konferenci pracovních skupin EUREX a očekávají odbornou výměnu mezi pracovními skupinami, která by měla být součástí stálé spolupráce.

STATISTIKA

Jednou z podmínek sblížování společností žijících na různých stranách hranice a navázání dobré sousedské spolupráce je vzájemné poznání, uvědomění si podobností a také existujících rozdílů. Tato myšlenka se stala výzvou pro statistické služby Euroregionu Nisa, který vznikl na začátku 90. let. Statistici z Liberce, Kamenz a Jelení Hory zahájili spolupráci krátce po vzniku Euroregionu, tj. na přelomu 1991/1992. Od začátku se snažili aktivně podílet na realizaci euroregionálních

myšlenek a poskytovat informace o jednotlivých částech Euroregionu a jeho obyvatelích.

Hlavním problémem při realizaci tohoto záměru jsou významné metodologické rozdíly, které se vyskytují mezi statistikami tří zemí. Nelze jednoduchým způsobem sestavovat data ze statistických ročenek: Sasko, okresů severních Čech a dolnoslezského vojvodství, protože často se pod zcela stejným pojmem skrývají nesrovnatelné informace, zejména v takových oblastech jako je

ekonomika, školství nebo ochrana životního prostředí, kde jsou rozdíly největší. Průměrný uživatel nemusí např. vědět, že základní škola v Sasku má pouze čtyři třídy a v České republice devět, a že k osobám v tzv. „produktivním věku“ v ČR a v Německu patří osoby starší 15 let, kdežto v Polsku je dolní věková hranice 18 let.

První setkání statistiků tehdejšího Vojvodského statistického úřadu v Jelení Hoře se zástupci statistických úřadů Severních Čech a Saska se konalo 21. listopadu 1991 v Oybině (Sasko). Iniciátory setkání a aktéry dlouhodobé úspěšné spolupráce byli: ředitel Statistického úřadu v Jelení Hoře, dnes již nežijící – Kazimierz Żurawski, ředitel Českého statistického úřadu Krajské reprezentace v Liberci – Ladislav Knap a Zástupce prezidenta Zemského statistického úřadu Saska Ullrich Eichler.

K formálnímu vzniku třístranné pracovní skupiny „Statistika“, působící v rámci Euroregionu, došlo v květnu 1997. Předsedou se stal Kazimierz Żurawski. V období od r. 1991 do 2011 se uskutečnilo přibližně 90 pracovních setkání polských, českých a německých statistiků v rámci pracovních struktur Euroregionu Nisa. Setkání se konala postupně v jednotlivých národních částech euroregionu podle principu rotace. Výsledkem nepřetržitě dvacetileté spolupráce je několik desítek společných statistických a popisných publikací prezentujících stav socio-ekonomického rozvoje polsko-česko-saského příhraničí a výsledky probíhající spolupráce. Dále je prezentován přehled společně zpracovaných publikací podle témat a věcného obsahu:

1. Metodické publikace

- Metodické a praktické problémy statistiky euroregionů (1994)

2. Komplexní publikace

- Euroregion Neisse-Nisa-Nysa – základní informace (1994)
- Přeshraniční spolupráce v Polsku – výsledky a možnosti spolupráce polské strany na příkladech Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (1996)
- Ročenka Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa 1998 – základní informace
- Euroregion Neisse-Nisa-Nysa 2000 – prospekt (2000)

- Statistická ročenka Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa 2003 (2004)
- Euroregion Neisse-Nisa-Nysa 2008 – prospekt (2009)
- Polsko-české příhraničí v číslech 2009 (2010)

3. Cyklus publikací o městech a okresech v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

- Görlitz-Jelenia Góra-Liberec (1995)
- Bogatynia-Zittau-Hrádek nad Nisou (1997)
- Zgorzelec-Bautzen-Jablonec nad Nisou (1998)
- Löbau-Varnsdorf (1999)
- Města v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (1999)
- Okresy v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (2000 a každoroční průřezová elektronická publikace – od r. 2000, 10 ročníků)
- Okresy Euroregionu Nisa (2009 česká verze, brožura zpracována na zakázku českého sekretariátu Euroregionu)

4. Cyklus publikací – Euroregiony na hranicích Polska

- Panorama euroregionů (1997)
- Panorama euroregionů - druhé upravené vydání (1998)
- Euroregiony v novém územním členění Polska (1999)
- Euroregiony na hranicích Polska 2001 (2001)
- Euroregiony na hranicích Polska 2003 (2004)
- Euroregiony na hranicích Polska 2007 (2007)

5. Oborové/tematické publikace

- Stav a ochrana životního prostředí v polsko-česko-německém příhraničí (1999)
- Cestovní ruch v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (2001)
- Ceny a příjmy v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Integrace Polska a České republiky s Evropskou unií (2003)
- Ceny v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (2004)
- Ceny v Euroregionu Nisa 2003-2005 (2005)
- Ceny v Euroregionu Nisa 2006 (2006)
- Ceny v Euroregionu Nisa 2007
- Ceny v Euroregionu Nisa 2008
- Ceny v Euroregionu Nisa 2009
- Ceny v Euroregionu Nisa 2010
- Ceny v Euroregionu Nisa 2011
- Školství v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa 2002 (2004)

- Obyvatelstvo a bytové podmínky v polsko-českém příhraničí podle výsledků národního sčítání (2005)
- Děti v Euroregionu Nisa (2007)
- Ženy a muži v Euroregionu Nisa (2009)

Všechny výtisky uvedených publikací byly rozebrány, což nasvědčuje účelnosti dlouhodobé spolupráce statistiků a potřebě jejího pokračování.

Dalším společným projektem statistiků, zahájeným v roce 2003, je Přeshraniční polsko-česko-německá databáze (Cross-border friendship database). Myšlenka této aktivity spočívá ve zpřístupnění přehledu srovnatelných statistických informací o polských, českých a německých územních celcích na internetu. Nyní internetová databáze nabízí uživatelům (www.crossborderdatabase.org) sadu srovnatelných statistických informací – 250 charakteristik a ukazatelů – o polských, českých a německých (Sasko a Bavorsko) územních celcích pro období 2002-2008. S ohledem na dynamicky se rozvíjející euroregionální spolu-

práci vznikl i modul, kde jsou zveřejněny údaje o euroregionech působících v polsko-českém, polsko-německém a česko-německém příhraničí.

Závěr

1. Rostoucí zájem o přeshraniční spolupráci vyústil v nové úkoly pro statistické služby, které spočívají v poskytování věrohodných a srovnatelných statistických informací o socio-ekonomické situaci v příhraničním oblastech.
2. Rozvoj přeshraniční spolupráce doprovází velký zájem o její výsledky, a tím vzniká potřeba zpracování analýz vlivu této spolupráce na socio-ekonomickou situaci příhraničních oblastí.
3. Praxe některých euroregionů poukazuje na velký přínos společných pracovních skupin, jejichž členy jsou experti, kteří mají za úkol pozorování této spolupráce a určování jejích prioritních oblastí.

ŠKOLSTVÍ: SOUČASNÝ STAV A VÝHLED

Školská zařízení jako jsou mateřské školy, školy a sdružení mají významný a dlouhodobý vliv na budoucnost Euroregionu. Svou činností, zaměřenou na interkulturní setkávání a společnou výuku dětí, mládeže a dospělých ze všech třech sousedních zemí, vytváří důležitý základ pro odbourávání předsudků, úspěšné přeshraniční souzítí a posílení společné euroregionální identity obyvatel Euroregionu. Interkulturní a jazykové kompetence jsou stále důležitější na společném přeshraničním trhu práce a ve společném hospodářském prostoru, a tím i pro ekonomické a profesní uplatnění obyvatel. Euroregion Neisse-Nisa-Nysa nabízí specifické „místo výuky“, protože

zde se společně dlouhodobé dějiny čtyř národů (včetně Lužických Srbů) spojují se čtyřmi jazyky a kulturami, které lze cítit v každodenním životě.

V tomto ohledu již v 90. letech vznikla v Euroregionu řada modelových přeshraničních vzdělávacích projektů. Iniciativy, jako jsou dvoj-

jazyčné výměnné projekty mezi mateřskými školami v Žitavě a Hrádku nad Nisou nebo Görlitz, třístranné školské sdružení SCHKOLA nebo Univerzita Nisa, mohly při této příležitosti úspěšně vzniknout a dlouhodobě se rozvíjet. Od roku 2002 takové iniciativy spojuje přeshraniční vzdělávací síť PONTES, která vznikla na základě koncepce učících se regionů. Jedná se o třístrannou platformu pro výměnu zkušeností a zvyšování kvalifikací odborníků a multiplikátorů, a podporu účastníků společných aktivit uskutečňovaných v rámci euroregionálního vzdělávacího marketingu.

V roce 2004 vznikla v rámci ERN euroregionální skupina expertů EUREX Školství. Byla sestavena dne 17.3.2004 v Liberci a od této doby plní úlohu:

- * poradenského odborného tělesa Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa při realizaci strategických rozvojových cílů Euroregionu v efektivním přeshraničním vzdělávacím prostoru a
- * iniciátora přeshraničních záměrů s celoregionálním dopadem, které přispívají k rozvoji společného euroregionálního vzdělávacího prostoru.

Stěžejní význam zde mají aktivity zaměřené na široce chápané předávání znalostí o sousedních zemích, aktivizace vícejazyčnosti a aktivizace vyvážené a partnerské spolupráce ve všech oblastech vzdělávání v kontextu celoživotního vzdělávání. Během společných diskusí a činnosti v rámci skupiny EUREX Školství byl stále viditelnější potenciál a přidané hodnoty, které pro všechny účastníky vyplývají ze sdílení zkušeností a kompetencí tří různých systémů vzdělávání.

Expertí skupiny EUREX Školství se zapojují nejen jako iniciátoři, ale k realizaci záměrů přispívají i svými pravomocemi a kapacitami svých institucí, a zejména úzce spolupracují i v přeshraniční vzdělávací síti PONTES. K prvním společným aktivitám členů skupiny EUREX Školství (2005) patřila iniciativa zpracování tříjazyčného „Školského informačního portálu Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa“ (www.neisse-nisa-nysa.eu). Cílem bylo zpřístupnit nástroj, který na jedné straně zviditelní objem přeshraničních aktivit mateřských školek, škol a dalších vzdělávacích zařízení, a zároveň bude platformou pro výměnu zkušeností, navazování přeshraničních kontaktů a rozvoj přeshraničních

partnerství a projektů. Realizace proběhla v rámci česko-německého malého projektu ve spolupráci se Školským úřadem Libereckého kraje, agenturou PONTES Ostritz a DODN (Dolnoslezské středisko pro další vzdělávání učitelů) Jelenia Góra. K další významným třístranným aktivitám a výsledkům euroregionální spolupráce patří:

- * zpracování certifikátu KOMPETENT⁴, jeho implementace ve všech třech zemích Euroregionu a jeho uznávání na základě usnesení Prezidia Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa z r. 2010,
- * každoroční euroregionální konference věnované odbornému vzdělávání z hlediska přeshraničního hospodářského prostoru a trhu práce (pořádané od roku 2009),
- * realizace třístranných workshopů pro žáky jako euroregionálního Girls' Day s cílem podpory profesního zaměření mladých lidí zde v přeshraničním hospodářském prostoru a trhu práce,
- * euroregionální konference a odborné vzdělávání pro pedagogy s cílem interkulturního a jazykového vzdělávání (od roku 2004),
- * zpracování čtyřjazyčné vzdělávací hry „Schatzsuche - Poszukiwanie skarbow. - Hledání pokladu - Pytanje poklada“ o Euroregionu a jeho jazycích, kterou se používá ve více než 500 zařízeních pro děti a ve školách všech tří sousedních států,
- * realizace euroregionálních vědeckých slavností (od roku 2003),
- * a mnohem více.

Významné projekty a přeshraniční partnerství v oblasti vzdělávání získávají od roku 2007 každoročně „Cenu Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa“ v kategorii vzdělávání, a tím jsou prezentovány veřejnosti jako příklady dobré euroregionální praxe. S postupem času se přeshraniční spolupráce v mnoha oblastech vzdělávání v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa již stala běžnou praxí. Aktivní spoluexistenci zařízení v našich státech, která se rozvíjí v posledních letech, je nutné dlouhodobě zajistit, rozšiřovat a zdokonalovat při současném aktivnějším zaměření na posilování kompetencí Euroregionu a na posilování identity obyvatel euroregionu.

Zároveň je většina aktivit ještě stále založena na velkém dobrovolnickém zapojení účastníků a je závislá na financování v rámci časově omezených dotovaných projektů. Tyto jsou nejčastěji velmi administrativně náročné, což překračuje možnosti menších zařízení jako jsou mateřské školy nebo sdružení. Budování dlouhodobých kooperačních vztahů komplikují i přestávky mezi projekty. Další bariérou jsou pak komplikované podmínky paritního financování a realizace třístranných aktivit. Tuto bariéru je nutné překonat, protože právě tyto projekty mají mimořádný význam pro vyvážený rozvoj našeho třístranného regionu.

Pro získání nové kvality rozvoje Euroregionu jako efektivního přeshraničního vzdělávacího prostoru je nutné v budoucnu věnovat zvláštní pozornost vytvoření rámcových podmínek pro upevnění přeshraničních kooperačních vztahů, kontinuálního zvyšování přeshraniční kvality vzdělávací práce a přenosu dobrých nápadů na projekty do celého Euroregionu. K tomu jsou potřeba nosné třístranné integrační struktury a profesionální služby pro podporu vzdělávacích zařízení, které bez institucionálního spojení s Euroregionem

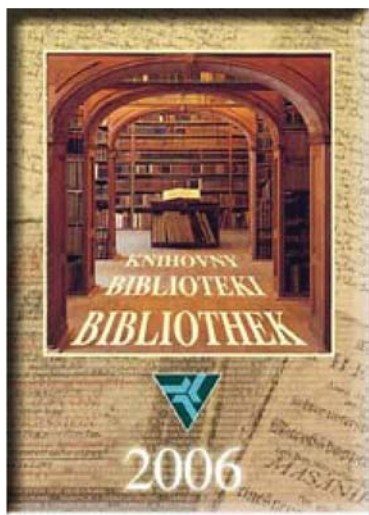
a jeho kapacitami, bude obtížné zajistit. Slibným začátkem může být cesta budování třístranného kooperačního vztahu, kterou jde síť PONTES, s obdobnými strukturami ve všech třech sousedních státech a snaha o institucionalizaci založením evropského právního subjektu.

Pro euroregionální pracovní skupinu EUREX Školství z toho vyplývají mj. následující strategické priority pro činnost v dalších letech:

- * další kvalitativní rozvoj a profesionalizace přeshraničního vzdělávací spolupráce – mj. formou zpracování a zavedení: společných nabídek pro získávání kvalifikací pro pedagogický personál všech tří sousedních států, společných vzdělávacích programů s certifikáty uznávanými ve všech třech státech a zpřístupnění a poskytování služeb pro podporu přeshraničních partnerství a spolupráce školských zařízení,
- * vytvoření institucionálních podmínek pro společné profesionální řízení stále více integrovaného euroregionálního vzdělávacího prostoru v kontextu rozvoje Euroregionu zaměřeného na budoucnost.

KNIHOVNY

Regiony a hraniční regiony existují od počátku světových dějin. Euroregiony teprve několik let. Hraniční region se stává Euroregionem, pokud je na obou stranách hranice vůle a chuť budovat něco společně a dozvědět se o sobě navzájem.

Polsko, Česko a Německo spojují více než tisícileté dějiny. Během staletí fungovala tato symbióza někdy lépe, někdy hůře. Ale lidé cítili svou příslušnost k této kulturní oblasti, kde žili. Byly zde značné rozdíly mezi bohatstvím a chudobou, mezi politickými názory včetně centralismu

a regionalismu, stejně jako vždy zaznívala otázka národní hrdosti. Teprve totalitní podoba nacionalismu vnesla do spolužití hluboký rozkol, který není mnohdy překonán až dodnes. Měnily se hranice, ale co bylo ještě horší, lidé museli odcházet z míst, kde byli zvyklí žít, byli vyháněni a také (předešlím Židé) systematicky zabíjeni. Dlouholeté spolužití bylo těmito událostmi těžce narušeno.

Přelomový rok 1989, znovusjednocení Německa a hlavně vstup Česka a Polska do EU v roce 2004, to byly významné kroky na cestě

ke znovusjednocení starého kontinentu, pro nás zvlášť významné střední Evropy.

Knihovny jsou pro přeshraniční spolupráci předurčeny, neboť kniha a knihovna – to jsou základní prvky evropské integrace a spolupráce. Nelze je vynechat v oblasti uchovávání kulturního dědictví, jejich (i historické) fondy ukrývají duševní bohatství minulých i současných generací. Kromě toho stoupá význam knihoven pro vzájemnou spolupráci tím, že nabízejí nejen osobní kontakty odborníků, ale i obrovské elektronické zdroje informací, možnost propojovat se díky informačním systémům, pomocí virtuálních konferencí.

V uplynulých letech se úspěšně rozvíjela činnost Euroregionu Nisa v mnoha oblastech, ke kterým patří také knihovnictví. Skupina EUREX Knihovny se nyní ohlíží za úspěšným rozvojem v minulých letech. Společné konference, projekty, vydání vícejazyčných publikací, výstavy a další aktivity svědčí o dobrých vzájemných vztazích a kooperaci. Do budoucna se tato spolupráce, časem proměněná v přátelství, může ještě prohloubit. Od roku 1993 se spolupráce mezi Městskou knihovnou v Jelení Hoře, Státní vědeckou knihovnou v Liberci a Staatliche Fachstelle für öffentliche Bibliotheken (Státní odborné pracoviště pro veřejné knihovny) v Drážďanech rozvíjela na základě dvouletých pracovních smluv. Později se ke spolupráci připojila i Knihovna Christian-Weise v Žitavě.

V roce 1999 byla tato spolupráce oficiálně ustanovena. Znamená to, že v tomto roce byla založena Pracovní skupina **Knihovny** Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. V prvních letech byly do společné práce začleněny veřejné knihovny Euroregionu Nisa a Euroregionu Labe.

Od roku 1998 se uskutečnilo 7 společných knihovnických konferencí:

1. 1998 Rumburk (CZ) „Knihovny bez hranic“ (Investice do knihoven je investice do budoucnosti).
2. 1999 Žitava (D) „Bez hranic do budoucnosti“.
3. 2000 Karpacz (PL) „Výstavba Evropy. Nové úkoly veřejných knihoven samosprávních úřadů v Euroregionu Nisa“.

4. 2002 Budyšin (D) „Evropská integrace – národní identita knihoven (restaurování fondů, prezentace historických fondů).“
5. 2004 Jelenia Góra (PL) „Perspektivy spolupráce veřejných knihoven po vstupu do EU“.
6. 2009 Liberec (CZ) „Obecní knihovny – potenciál a perspektivy“.
7. 2011 Jelenia Góra (PL) „Elektronické služby v knihovnách“.

Je pro nás závazkem, že v budoucnu se budou konat třístranné odborné konference pravidelně vždy po 2 letech. Konference znamenají vždy nejen přátelské setkání, ale hlavně výměnu zkušeností, diskusní fórum, prostor pro vzájemné porovnání úrovně knihoven a inspiraci pro zlepšování jejich činnosti.

Odborné semináře, výměny zkušeností s jinými příhraničními regiony a společné výstavy, mj.:

- 2000 Liberec (CZ) Mezinárodní symposium „Knihovny pro Evropu – Evropa pro knihovny“ u příležitosti slavnostního otevření liberecké knihovny „Stavba smíření“;
- 2002 Liberec (CZ) Seminář společnosti ABDOS o informacích a dalším vzdělávání: „Regionální spolupráce ve sjednocené Evropě“;
- 2004 Liberec (CZ) Odborný seminář „Cesty ke čtení“ – Práce s dětským čtenářem v knihovnách;
- 2004 Žitava (D) Slavnostní setkání při příležitosti rozšíření Evropské unie. Podpis smlouvy o spolupráci knihoven Euroregionu Nisa na roky 2004/2005;
- 2005 Zielona Góra (PL) „Dějiny knihy v příhraničních regionech, význam knihy při rozvoji multikulturní společnosti“;
- 2006 Drážďany (D) Odborný seminář v rámci 95. Německého knihovnického kongresu;
- 2010 Žitava (D) Workshop k projektu Zvyky v Euroregionu Nisa, příprava vydání knihy pro děti.

Vydávání společných publikací:

- 1997 „Veřejné knihovny v Euroregionu Nisa“, trojjazyčná barevná publikace
- 1999 „Veřejné knihovny euroregionů ve slu-

žbách informační společnosti“, trojjazyčná barevná publikace;

- 2002 „Průvodce – Knihovny Euroregionu Nisa – jazyková příručka, trojjazyčně;
- 2004 „Průvodce pro děti – Knihovny Euroregionu Nisa – jazyková příručka, trojjazyčně;
- 2006 Kalendář Euroregionu Nisa na rok 2006, „Poklady knihoven Euroregionu Nisa“;
- 2007 „Kufřík dětských knížek“, německo-polské/ německo-české;
- 2011 Knižka pro děti a mládež o lidových zvycích v Euroregionu, „Zapomenutá velikonoční vajíčka“, čtyřjazyčná publikace.

Společné publikace, většinou trojjazyčné, mají přiblížit život v Euroregionu ať už z hlediska informačního (publikace o knihovnách), ale jejich úkolem je též oslovit dospělé i děti a seznámit je s lidovými zvyky v Euroregionu nebo i s postavami z pohádek a pověstí kraje.

Další počiny:

Od roku 1996 jsou polští kolegové z knihovny v Jelení Hoře iniciátory a organizátory výtvarné soutěže, která je pořádána vždy jednou za dva roky. Soutěž je vypisována pro děti a mládež a vztahuje se k pověstem Krkonoš. Děti soutěží v několika kategoriích o nejlepší výtvarné ztvárnění ducha hor – Krakonoše. Každého ročníku soutěže se účastnilo vždy kolem 300 prací.

Od roku 2011 bude téma Soutěže Krakonoš rozšířeno též o lužickosrbského čaroděje Krabata. Obě postavy jsou velmi hluboko zakořeněny v regionálním podvědomí obyvatel česko-polsko-německo-lužickosrbského hraničního území, jak dokazuje jejich ztvárnění v literatuře, umění i kultuře.

Společná prezentace na webu Euroregionu Nisa a nyní na nově vzniklých stránkách, které vytvořili polští kolegové <http://biblioteki-euroregion-nysa.eu/>, využití různých odborných webových stránek: např. Sachsenopac, Bibliothekportal-sachsen, souborný katalog Jelenohorského kraje nebo Jednotná informační brána českých dokumentů včetně evropského portálu digitalizovaných dokumentů Europeana.

Hledají se prostředky a nápady k digitálnímu propojení a většímu zpřístupnění německých, polských a českých kulturněhistorických sbírek.

Pracovní skupina Knihovny se schází čtyřikrát do roka, základem pro spolupráci je roční plán práce. V současnosti má skupina EUREX Knihovny kromě již uvedených tradičních členů a Městské knihovny v Rumburku členy další. Jsou to: Městská knihovna v České Lípě, Městská knihovna v Jablonci n/Nisou, Knihovna A. Marka v Turnově, Kultur- und Weiterbildungsgesellschaft Löbau-Zittau mbH, Městská knihovna v Görlitz, Wissenschaftliche Bibliothek des Naturkundemuseums Görlitz, Serbski institut Budyšin, Powiatowe Centrum Edukacyjne Lubań a Miejska Biblioteka Publiczna Bolesławiec. Kromě toho se uskutečňují další bilaterální setkání mezi členy u příležitosti řešení vzájemných úkolů, projektů, nebo zvláštních událostí. Mezi nimi byly třeba oslavy 10. výročí otevření Krajské vědecké knihovny v loňském roce nebo setkání polských, českých a německých kolegů v Žitavě na akci Živá knihovna, která se později uskutečnila i v Liberci.

Významné milníky naší vzájemné spolupráce:

Stavba a slavnostní otevření tří velkých knihoven v Liberci, Jelení Hoře a Žitavě s podporou prostředků Evropské unie. Krajská vědecká knihovna v Liberci, zvaná též „Stavba smíření“, listopad 2000; 1,2 mil. médií, zahrnuje i speciální sbírku německy psané literatury z českých zemí, tzv. „Sudetika“, cca 12 000 svazků Christian-Weise-Bibliothek v Žitavě – duben 2002 r. 160.000 médií, zahrnuje historický fond, který čítá 60 000 svazků Krkonošská knihovna v Jelení Hoře – srpen 2008, 287.000 médií. Součástí knihovny je též turistické informační centrum.

Ocenění Věry Vohlídalové (bývalé ředitelky Krajské vědecké knihovny v Liberci) za její neobyčejnou angažovanost a její zásluhy při podpoře knihovnické činnosti v Euroregionu Nisa. Toto ocenění jí bylo uděleno německým Svazem knihovníků, Zemským svazem v Sasku. Ocenění převzala v listopadu 2001 v Liberci.

Členové pracovní skupiny EUREX Knihovny obdrželi Cenu Euroregionu

v kategorii Kultura za úspěšnou přeshraniční spolupráci a kooperaci:

- Krajská knihovna v Liberci a Krkonošská knihovna v Jelení Hoře v roce 2009;
- Kultur- und Weiterbildungsgesellschaft mbH Löbau v roce 2010.

Na závěr bych chtěla zmínit některé členy ve skupině EUREX-Knihovny, kteří se obzvlášť zasloužili o její kvalitní dlouholeté působení. Na počátku stáli Věra Vohlídalová, Christian Leutemann a Mirosława Josko. Velké zásluhy ovšem mají i

Ladislava Skopová, Květa Candříková, Maciej Lokaj a Birgit Reim. O výstavu Krakonoš-Rübezahl-Rzepiór se po dlouhá léta starala Ewa Grzempa, s podporou ředitele Krkonošské knihovny Macieje Zawily. Mezi aktivní současné členy patří ředitelé českých městských knihoven Dana Kroulíková, Zbyněk Duda, paní Alicja Raczek i Joanna Jagodzińska (Krkonošská knihovna v Jelení Hoře). Nedávno se skupina rozšířila o dva kolegy – Hanuše Karpíška (Turnov) a Franze Schöna (Bautzen).

Je nám ctí, že pracujeme v přátelské a inspirující atmosféře, a že naše společná práce v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa má smysl.

VEŘEJNÉ ZDRAVÍ

Tuto pracovní skupinu jsme spoluzakládali s p. Dr. Wacharzem z Görlitz a p. Dr. Soukupem ze Žitavy a p. Dr. Buckim z Jelenní Hory v 90tých let minulého století. Vždy, když použiji tuto formulaci, připadám si tak nějak historicky. Nicméně témata, kterým jsme se věnovali a věnujeme, jsou aktuální dodnes:

1. porovnávali jsme zdravotní stav obyvatelstva a hledali příčiny odlišností;
2. vybudovali jsme vzájemný informační systém kvality koupacích vod dříve a lépe než to chtěla EU;
3. pořádali jsme řadu odborných seminářů;
4. zavedli jsme, dle mého názoru, v Evropě unikátní monitorování a pravidelné hlášení infekčních onemocnění v Euroregionu Nisa, které je přímé, nevede přes žádné centrály a propojuje přímo orgány OVZ. O tomto systému trochu podrobněji:

Spolupráce epidemiologů v rámci Euroregionu NISA začala hlášením infekčních nemocí v červnu roku 1999 u 11 vybraných diagnóz. Od podzimu 1999 jsou počty infekčních onemocnění vykazovány jak v absolutních počtech, tak z důvodu možného srovnávání jednotlivých oblastí také relativně na 100 000 obyvatel. V prosinci roku 1999 bylo hlášení rozšířeno na současných

48 vykazovaných diagnóz infekčních nemocí dle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí. V listopadu 2002 bylo hlášení ještě doplněno o počty případů akutních respiračních infekcí.

Hlášení přicházející na KHS LK:

Z německé části Euroregionu: 1x týdně faxem přicházelo hlášení z oblasti Zittau a 1x měsíčně e-mailem z oblasti Görlitz. Od roku 2008 hlášení z německé strany chybí;

Z polské části Euroregionu: Hlášení přichází vždy 1x za měsíc e-mailem.

Hlášení odcházející z KHS LK:

Hlášení z KHS LK odchází formou tabulky, ve které jsou jednotlivé diagnózy řazeny dle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (48 diagnóz infekčních nemocí), součástí tohoto hlášení je i hlášení akutních respiračních infekcí včetně grafického zobrazení. Hlášení je odesíláno 1x měsíčně poštou a to do 15. dne následujícího měsíce do Zittau, do Görlitz a na Stanici Jelenia Góra.

Souhrnné informace o epidemiologické situaci v Euroregionu NISA jsou 2 x ročně posílány poštou na spolupracující hygienické stanice české části Euroregionu NISA. Tabulka obsahuje zmíněných 48 diagnóz.

Hlášení infekčních nemocí využívají epidemiologové k předvídání možného vývoje epidemiologické situace ve svém regionu.

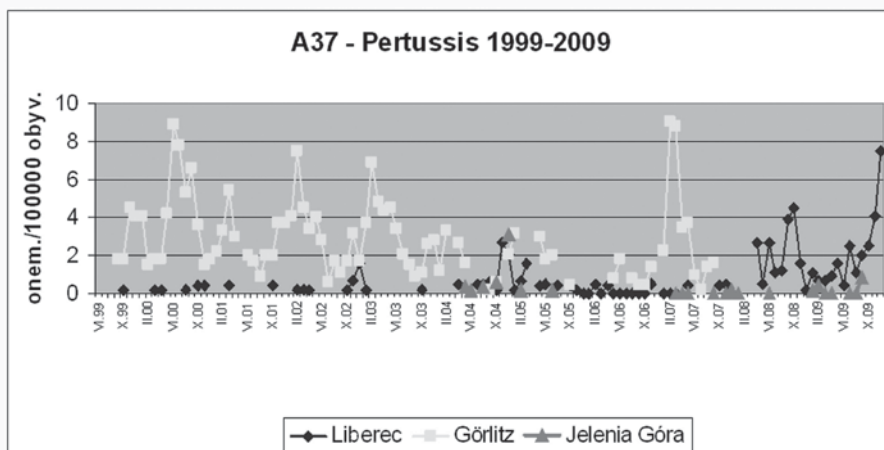
Kromě výše uvedené výměny informací o výskytu infekčních onemocnění jsou kontakty v rámci Euroregionu NISA využívány i při vyhledávání zdroje původce nákazy, pátrání po vehikulu popř. zjišťování přenosu a cesty šíření původce nákazy. Například na základě upozornění Dr. med. Soukupa na onemocnění 4 obyvatel Žitavy salmonelózou, kteří se pravděpodobně nakazili v restauraci hotelu v Jiříkově na území ČR, bylo provedeno epidemiologické šetření a kontrola provozovny. Žádná další onemocnění nebyla zjištěna, ale kontrola provozovny objevila závady v provozní hygieně, které byly řešeny ve správním řízení. Jednalo se o provozovnu s velmi dobrou osobní i provozní hygienou, kde při předchozích pravidelných kontrolách nebyly zjišťovány nedostatky.

Velmi důležitá se ukázala spolupráce v rámci Euroregionu NISA v dubnu 2004, kdy byl v pátek

večer vážně zraněn německý cyklista v Hrádku nad Nisou. Pacient byl krátkodobě v bezvědomí, měl mnohočetné poranění dutiny ústní a tváře, krvácel. Na jeho ošetřování se postupně účastnilo 17 osob počínaje laickou první pomocí v osobě dobrovolného hasiče a konče stomatologickým operačním týmem. Ráno ve 2,30 pacient oznámil, že je HIV pozitivní. Provedené statimové vyšetření HIV pozitivitu potvrdilo. Dalším šetřením bylo zjištěno, že u 2 ze 17 osob došlo k epidemiologicky významnému kontaktu s krví nemocného. V prvním případě řidič převozní sanity, který měl velké množství oděrek na rukou a ve druhém případě stomatologická instrumentárka, které při odsávání při chirurgickém výkonu vstříkla krev do obličejové spojivky. Po konzultaci s AIDS centrem ve Fakultní nemocnici Bulovka, byli oba zdravotníci obratem odesláni na zmíněné AIDS centrum k antiretrovirové profylaxi. Pro stanovení profylaktické léčby bylo nutné zjistit čím je nemocný léčen, jakou má virovou nálož a jaký má počet CD 4 lymfocytů. To se díky spolupráci v rámci Euroregionu podařilo a po provedené profylaxi bylo možné konstatovat, že nedošlo k přenosu nákazy.

Největší vzájemnou akcí a příkladem spolupráce byla velká dvoudenní mezinárodní konfe-

Pertussis v Euroregionu NISA v letech 1999-2009

rence „Ochrana veřejného zdraví v Euroregionu Nisa“ konaná v Liberci v roce 2006. Účastnilo se jí více než 100 zástupců, rovnoměrně ze všech tří zemí Euroregionu. Věnovali jsme se tématům vzájemné spolupráce, prioritám veřejného zdraví v jednotlivých zemích a zejména krizovému řízení v oblasti veřejného zdraví. Na závěr konference jsme přijali společnou „Deklaraci ochrany a podpory veřejného zdraví“, kde jsme popsali problémy veřejného zdraví, nastínili cíle a řešení a vyzvali vlády všech tří zemí Euroregionu Nisa k jejich naplňování.

Zatím poslední příklady vzájemné spolupráce pocházejí z roku 2010. A to jednak přenesení zkušeností s ochranou veřejného zdraví při konání Mistrovství světa v klasickém lyžování v Liberci na

setkání polských státních zdravotních inspektorů v Karpaczi a jednak odborný seminář Veřejné zdraví v Sasku a Česku s cílem posílení spolupráce na poli prevence a ochrany zdraví v příhraničních oblastech.

Domnívám se, že právě uvedený výčet aktivit pracovní skupiny EUREX Veřejné zdraví i dlouhá léta vzájemné spolupráce jsou důkazem prospěšnosti a vhodnosti platformy naší pracovní skupiny při ochraně veřejného zdraví v Euroregionu Nisa. Nicméně její perspektiva je do jisté míry ohrožena tím, že se nám, na rozdíl od bilaterálních jednání, nepodařilo opakovaně zrealizovat setkání všech tří stran. Proto rád využívám této bilancující konference k podnětu pro další společné kroky.

ZDRAVOTNICKÉ ZÁCHRANNÉ SLUŽBY

Skupina Zdravotnické záchranné služby jako pracovní skupina EUREX vznikla v roce 2008. Skupinu řídí Předseda, který je volen dle principu rotace na období jednoho roku. Do dnešního dne se v rámci skupiny konalo 16 mezinárodních setkání (polsko-česko-německých) a řada konzultačních jednání.

Instituce, které dlouhodobě spolupracují v rámci skupiny:

- Maršálovský úřad Dolnoslezského vojvodství,
- Zdravotnická záchranná služba v Jelení Hoře,
- Nemocnice (Wielospecjalistyczny Szpital SP ZOZ) ve Zgorzelci
- Zdravotnické středisko (Zespół Opieki Zdrowotnej) v Bolesławci,
- Zdravotnická záchranná služba v Liberci,
- Okresní úřad v Görlitz.

V rámci spolupráce byla podepsána třístranná smlouva mezi Zdravotnickou záchrannou službou Libereckého kraje, nemocnicí Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej ve Zgorzelcu a Zdravotnickou záchrannou službou v Jelení Hoře. Pracovní skupina úspěšně vyvíjela snahy o vytvoření platformy pro společné projekty v rámci programů EÚS. To vyústilo v realizaci projektů finančně podpořených z evropských zdrojů.

K práci skupiny Eurex Zdravotnické záchranné služby byly přizvány i horské služby: GOPR, Bergwacht a Horská Služba, a to s cílem navázání bližší spolupráce složek horské služby a ZZS. Tyto aktivity byly zaměřeny na vytvoření trvalých vztahů spolupráce záchranných složek, které se profesionálně věnují záchranářství na území Euroregionu Nisa. Součinnost skupiny v rámci Euroregionu Nisa vytváří lepší možnosti k řadě společných iniciativ.

Významnější aktivity realizované skupinou od jejího vzniku:

1. Organizace konference 16.-17.10.2008 Piechowice. Konference se konala ve dnech 16.-17.10.2008. V rámci věcné náplně konference se první den - 16.10.2008 konaly přednášky, druhý den - 17.10.2008 probíhal workshop. Jednalo se o cvičení s účastí vrtulníku ZZS z Liberce, ukázkou horského zásahu v provedení Krkonošské skupiny GOPR, cvičení v oblasti metod zprůchodňování horních dýchacích cest při použití přístrojů a cvičení v oblasti BLS/AED. Cvičení bezesporu přispěla k vypracování pravidel součinnosti v případě událostí, u kterých budou zasahovat partnerské strany.
2. Realizace projektu Přeshraniční spolupráce zdravotnických záchranných služeb v Euroregionu Nisa, spolufinancovaného z prostředků Evropské unie v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013. V rámci projektu proběhly následující aktivity:
  - Uspořádání Mezinárodní konference „Přeshraniční spolupráce zdravotnických záchranných služeb v Euroregionu Nisa“, 29.-30.4.2010 v Piechowicích. Konference se konala ve dnech 29.-30.4.2010. Konference se zúčastnilo přibližně 120 osob z Polska, Česka a Německa. Na konferenci se projednávaly legislativní otázky spojené s přeshraniční spoluprací, moderní technická řešení využívaná v urgentní medicíně. Konference byla příležitostí k výměně zkušeností mezi zdravotníky.
  - Uspořádání Mezinárodní konference „Přeshraniční spolupráce zdravotnických

záchranných služeb v Euroregionu Nisa“, 28.-29.4.2011 v Hejnicích.

Konference se věnovala problematice spolupráce zdravotnických záchranných služeb v Euroregionu Nisa. Zároveň se jednalo o shrnutí projektu „Přeshraniční spolupráce zdravotnických záchranných služeb v Euroregionu Nisa“.

- Nákup 4 specializovaných sanitek s pohonem 4x4 do oblasti polsko-českého příhraničí (2 sanitky na české straně a 2 na polské straně – Świeradów Zdrój, Bogatynia, včetně vybavení). Nákup byl úspěšně uskutečněn.
- Organizace mezinárodních cvičení zdravotnických záchranných služeb a dalších služeb v Krásném Lese, dne 16.6.2010. Cvičení se zúčastnily týmy ZZS v Liberci, ZZS v Jelení Hoře, nemocnice SPZOZ ve Zgorzelci, HZS z ČR a Polska, Polského a Českého červeného kříže, Policie ČR a Letecké ZZS z Liberce. Obsahem cvičení bylo poskytnutí pomoci několika desítkám lidí, kteří byli zraněni v simulované nehodě autobusu, osobního vozidla a nákladního vozidla v obci Krásný Les u Frýdlantu. Zásah záchranných služeb pozorovali zástupci vedení Dolnoslezského vojvodství, Libereckého kraje, příhraničních samosprávných okresů a Euroregionu Nisa. Cvičení byla také příležitostí k prezentaci sanitek pořízených v rámci projektu, které budou cílově přiřazeny příhraničním obcím na polské a české straně.
- Cvičení záchranných složek Sieniawka, 17.6.2011. Cvičení se kromě zdravotnických záchranných služeb zúčastnili HZS a SDH, Policie, Pohraniční policie a složky zodpovědné za krizové řízení. Jejich scénář předpokládal, že dispečer HZS ve Zgorzelci obdrží od dispečera Policie informaci o požáru v Sieniawce – pavilón č. 6 Nemocnice pro nervově a duševně choré. Podle předpokladu, k požáru došlo v nepoužívaném přízemí budovy během prováděných oprav, kdy v 1. a 2. patře pobývali pacienti, které bylo nutné evakuovat.
- Byl zpracován a vydán polsko-český slovník pro zdravotnický personál ZZS.
- Proběhly výměnné stáže pracovníků ZZS z české a polské strany (zdravotníků a lékařů).
- Vznikly koordinační a kontaktní střediska

(Jelení Hora, Liberec), jejichž cílem je monitorování průběžné činnosti ZZS v příhraničí (červen 2011). Byl projednán rozsah a formát dat. Nyní probíhá testovací období, kdy jsou prověřována připravená řešení.

3. Byly vyvíjeny aktivity spojené s implementací projektu v rámci Operačního programu ČR-Sasko 2007-2013. Hlavní náplní projektu bude spolupráce zdravotnických záchranných služeb, společné vzdělávání ve všech oblastech činnosti a organizace společných seminářů a konferencí. V rámci projektu v Hrádku nad Nisou vznikne vzdělávací středisko pro záchranáře a také základna pro poskytování přeshraniční pomoci v případě mimořádných událostí.
4. Podporovali jsme vzdělávání dětí v oblasti první pomoci pořádáním školení pro žáky na různých úrovních výuky. Podíleli jsme se i na pořádání soutěží (mj. „Učím se bezpečně žít“).
5. Zástupci pracovní skupiny se zúčastnili Německo-polské letní akademie „Záchranářství v přeshraničním kontextu regionu Odry a Nisy“ v Bad Saarow, srpen 2010.
6. Probíhaly aktivity v oblasti právních úprav přeshraniční spolupráce zdravotnických záchranných služeb (posuzování navrhovaných řešení, poukázání na očekávané legislativní úpravy, účast v jednáních oborových týmů).

ných služeb (posuzování navrhovaných řešení, poukázání na očekávané legislativní úpravy, účast v jednáních oborových týmů).

Plány do budoucna:

1. Pokračovat v práci v oblasti přípravy návrhu řešení organizace průběžné spolupráce zdravotnických záchranných složek na území Euroregionu Nisa.
2. Pokračovat ve spolupráci v rámci Německo-polské letní akademie „Záchranářství v přeshraničním kontextu regionu Odry a Nisy“ v Bad Saarow, z hlediska řešení formálně-právních problémů přeshraniční spolupráce zdravotnických záchranných složek.
3. Připravovat k realizaci další společné projekty v rámci dostupných prostředků EU, mj. organizace společného školicího střediska pro přeshraniční záchranné zdravotnické služby ČR a Polska.
4. Připravit koncepci společných zimních závodů záchranných zdravotnických služeb Euroregionu Nisa. Koncepční a organizační práce jsou v plánu v letech 2011-2012. realizace prvních závodů se předpokládá v lednu/únoru 2012.

SPOLUPRÁCE VYSOKÝCH ŠKOL V EUROREGIONU NISA V RÁMCI AKADEMICKÉHO KOORDINAČNÍHO STŘEDISKA V ERN (ACC) A JEJÍ PERSPEKTIVY

1. ROLE VYSOKOŠKOLSKÝCH INSTITUCÍ V EUROREGIONU NISA

Přeshraniční spolupráce a její nositelé – euroregiony, resp. kraje zapojené do práce euroregionů, představují základní prvek evropské integrace; zda bude tento proces integrace úspěšný, je závislé na úspěšnosti přeshraniční spolupráce.

Stále více se totiž potvrzuje skutečnost, že *klíčové sociálněekonomické procesy mají dnes často nejen tradičně národní, ale především regionální podobu.*

Interkulturní vztahy v rámci „Trojmezí“ by se nemohly optimálně rozvíjet bez účasti vzdělávacích a veřejnoprávních institucí. Vysokoškolské in-

stituce jako poslední a nejvyšší článek ve vzdělávacím systému jednotlivých zemí zde proto mají své nezastupitelné místo, významným způsobem se spolupodílejí na utváření vědeckého, kulturního a ekonomického potenciálu regionu. V tomto ohledu sehrává tedy **Technická univerzita v Liberci (ČR)**, **Hochschule Zittau/Görlitz (SRN)**, **Internationales Hochschulinstitut (SRN)**, **Politechnika Wrocławska**, *Zamiejscowy ośrodek dydaktyczny w Jeleniej Górze (Polsko)* **Uniwersytet ekonomiczny we Wrocławiu**, *Wydział gospodarki regionalnej i turystyki w Jeleniej Górze (Polsko)*, **Karkonoska państwowa szkoła wyższa w Jeleniej Górze** zcela mimořádnou roli – tyto instituce mají zvláštní zodpovědnost, protože posílají do praxe vysokoškolsky vzdělané odborníky, z nichž velká část nachází uplatnění přímo v regionu a spolupodílí se tak na jeho budoucím rozvoji a na vytváření jeho infrastruktury. Euroregionální vysokoškolské instituce by měly sledovat společné cíle vyplývající ze společných zásad pro období rozvoje terciární sféry. Zvláště po podpisu Boloňské deklarace partnerskými zeměmi se jeví jako prioritní tyto cíle:

- *Orientace reforem a investic na klíčové oblasti budování znalostní společnosti*, tj. investice do lidských zdrojů ve vysokoškolském vzdělávání, ve vzdělávání dospělých a do odborné přípravy;
- *Celoživotní učení učinit realitou*, tj. zatraktivnit celoživotní vzdělávání, zajistit propustnost mezi podnikovou sférou, sociálními partnery a vzdělávacími institucemi;
- *Vybudování evropského vysokoškolského prostoru*, tj. podpora mobility studentů i pedagogických pracovníků, uznávání studijních výsledků dosažených na partnerských zahraničních institucích (kredity), uznávání výstupů studia (nostrifikace diplomů).

Po vstupu ČR a Polska do Evropské unie se stává aktuálním téma *mobility pracovních sil* a s tím související vzájemná *srovnatelnost kvalifikací* členských zemí. Němečtí podnikatelé patří k nejefektivnějším investorům v naší zemi a v našem regionu, a proto je překonání jazykové bariéry jednoduše předpokladem pro dobré uplatnění v některém z hospodářských oborů.

Koncepce spolupráce a mobility studentů a pedagogů je realizována prostřednictvím rektorátů a zahraničních oddělení jednotlivých vysokých škol. Akademické koordinační středisko v ERN (ACC) svou činností mezinárodní spolupráci rozšiřuje a doplňuje především důrazem na aktivitu euroregionálního charakteru.

2. PŘESHRAŇNÍ SPOLUPRÁCE VYSOKÝCH ŠKOL V RÁMCI ACC.

ACC má sekretariát na Technické univerzitě v Liberci a jeho založení v roce 1991 bezprostředně souvisí se vznikem Euroregionu Nisa. Koordinuje vzdělávací, vědeckou a výzkumnou činnost pedagogických a odborných pracovníků vysokých škol, které působí v oblasti česko-německo-polského příhraničního území v Euroregionu Nisa.

Vlastní koordinační činnost ACC probíhá v rámci *odborných pracovních skupin* sestávajících ze spolupracovníků jednotlivých vysokých škol. Jedná se o tyto skupiny:

- Životní prostředí / Umweltschutz / Ochrana šrodowiska
- Ekonomie / Wirtschaft / Gospodarka
- Technika, komunikace / Technik, Kommunikation / Technika, Komunikacja
- Vzdělávání, aktivity studentů / Bildung, Studentenaktivitäten / Wychowanie, Działanie studentów
- Zdravotnictví, Sociální problémy / Gesundheit, Sozialwesen / Służba zdrowia, Sprawy socjalne
- Kultura, Historie / Kultur, Geschichte / Kultura, Historia

Akademické koordinační středisko se od svého založení v roce 1991 podílelo na aktivitách, které mimo jiné přispěly i ke vzniku vzdělávacích institucí v ostatních částech euroregionu. Za nejvýznamnější lze považovat:

- ✓ Podíl na vzniku Internationales Hochschulinstitut Zittau (IHI) - 1993
- ✓ Podíl na vzniku virtuální Nisa University - 2001
- ✓ Podíl na vzniku Česko-saského vysokoškolského centra v Chemnitz (SRN) - 2003

Mezi jeho další aktivity patří především:

- ✓ Pořádání vědeckých sympozií studentů a doktorandů - Jelení Hora;
  - ✓ Pořádání mezinárodních konferencí - Žitava, Jelení Hora, Liberec;
  - ✓ Vydávání mezinárodního vědeckého časopisu ACC JOURNAL;
  - ✓ Podpora výměnných pobytů studentů a vědeckých pracovníků partnerských škol a výukových kurzů.
  - ✓ Realizace česko-německých a česko-polských projektů v rámci programů EU Interreg IIIA a Phare, nyní Cíl 3.
- Právě realizace *bilaterálních projektů* byla v posledních letech velmi intenzivní a přispěla k navázání a prohloubení velmi konkrétních vztahů mezi pracovišti jednotlivých vysokých škol. Některé výsledky společných výzkumů byly publikovány mezinárodně. Např. za poslední tři roky byly v rámci Fondu malých projektů Ziel3/Cíl3 realizovány tyto projekty:
- ✓ KPSW JG a TUL: Mobilita studentů a přednášejících a společné publikace (2011, CZ-PL)
  - ✓ Identita města – euroregionální setkání studentů vysokých škol v ERN (2011, CZ-DE);
  - ✓ Dopady hospodářské krize na českou a polskou část Euroregionu Nisa (2010, CZ-PL);
  - ✓ Sít vysokéhoškolského studia v Euroregionu Nisa (2010, CZ-DE);
  - ✓ Mezinárodní vzdělávací platforma pro strojírenství v ERN (2010, CZ-DE);
  - ✓ Ekologické využití energetických zdrojů v Euroregionu Nisa. Biomasa v praxi. (2010, CZ-DE);
  - ✓ Informační portál vysokých škol v ERN (2010, CZ-PL);
  - ✓ study.art 2009 (2009, CZ-DE);
  - ✓ Absolventi doktorského studia a jejich šance na pracovním trhu v ERN (2009, CZ-PL).

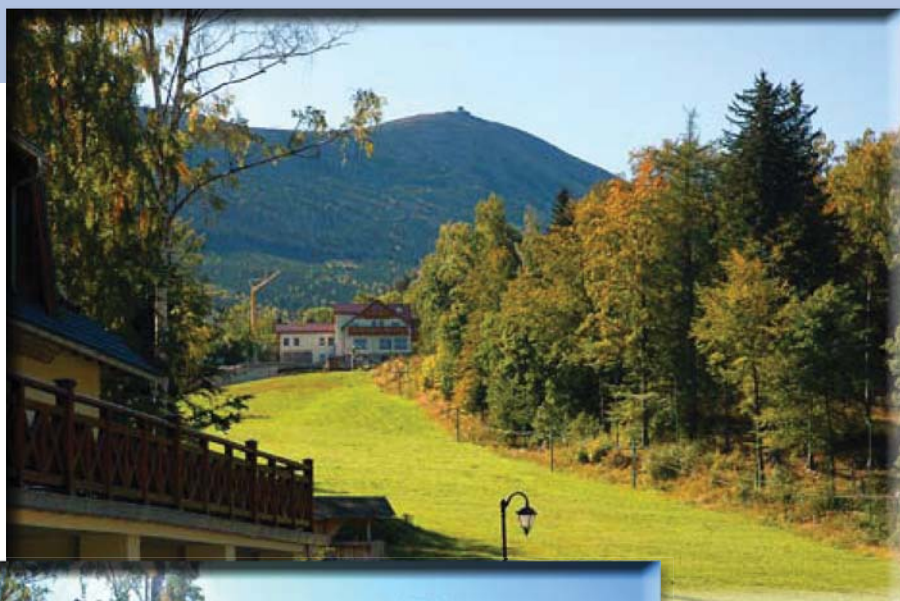
Více informací k těmto projektům lze najít na webu ACC: <http://acc-ern.tul.cz>.

V roce 2010 bylo ACC za své aktivity a podporu spolupráce mezi vysokými školami v oblasti vzdělávání oceněno 2. místem v *Ceně Euroregionu Nisa*.

Toto ocenění je vzhledem k velké konkurenci několika desítek dalších vzdělávacích institucí velmi významné, je však zároveň výzvou a závazkem do budoucna – Akademické koordináční středisko v ERN (ACC) se chce i do budoucna aktivně podílet na procesu společenských změn v Euroregionu Nisa a iniciovat další aktivity vedoucí ke zkvalitnění vzdělávacího procesu na vysokých školách v ERN.

MIROŚŁAW ZDULSKI

REKAPITULACE WORKSHOPU

Pracovní skupina	Minulost	Současnost	Budoucnost
Lesy	<p><u>Předpokládané cíle (r. 1993):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - informace o škodách v lesním fondu; - spolupráce při odstraňování škod v lesním fondu a proti zhoršování ekologické funkce lesní krajiny. 	<p><u>Napřítované cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - výměna informací o katastrofální ekologické situaci; - zpracování „Zprávy o stavu lesů v Euroregionu Nisa“ (1998); - prohlubování vědomostí o činnosti správců lesů a ochraně přírody ve třech státech; - společné konference a publikace. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zlepšení účinnosti aktivit výukou jazyků partnerů; - vytvoření soudržného systému pro výměnu informací; - vytvoření spolupráce v oblasti ekologického vzdělávání a lesní pedagogiky; - realizace společných projektů (hlásný protipovodňový systém, protipožární systém pro lesy, monitoring lesních škod a škod zvířet); - nové oblasti, úloha lesního hospodářství jako zprostředkovatele hospodářských, ekologických, společenských a kulturních aktivit; - zjišťování možností poskytování nových služeb; - snahy o srovnatelnost odborných kvalifikací.
Čistá Nisa	<p><u>Předpokládané cíle (r. 1994):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - realizace balíčku opatření v rámci Programu Čistá Nisa; - zlepšení kvality vody v Lužické Nise; - protipovodňová ochrana; rybnatost toků; - omezení výskytu invazních rostlin; - práce s veřejností. 	<p><u>Napřítované cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • podpora výstavby čistíren odpadních vod a kanalizací v obcích; • boj s povodněmi; • diagnóza rybnatosti. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ukončení Programu Čistá Nisa vyřešením problémů v povodí Czerwona Woda; • vytvoření soudržného systému pro likvidaci invazních rostlin • dosažení průchodnosti toků pro ryby; • rozšíření informačního systému o haváriích (krizové řízení); • vytvoření integrované koncepce udržitelného zachování biodiverzity v povodí Lužické Nisy; • vytvoření koncepce likvidace odpadních vod v povodí řeky - monitoring zdrojů znečištění; • zvýšení estetické, turistické a rekreační atraktivity řeky Nisy a jejího okolí.

<p>Silniční doprava</p> <p>* Změna názvu od: Regionální plánování, infrastruktura, doprava -> Regionální plánování a doprava -> Silniční doprava;</p> <p>*Změna názvu v důsledku vyčlenění jiných pracovních skupin;</p>	<p><u>Předpokládané cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba dopravní infrastruktury v příhraničí. 	<p><u>Napřítované cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zlepšení stavu infrastruktury -> Německo (do poloviny 90. let - Interreg), Polsko a ČR od druhé poloviny 90. let); - hraniční přechody, mosty, silnice; - v r. 2000 zpracování „Koncepte rozvoje dopravy“ – probíhá aktualizace. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - stanovení silničních rozvojových os a jejich doplnění dodatečnou silniční sítí; - probíhá aktualizace seznamu silničních priorit; - z textu vyplývá chybějící společná metodika zpracovávání dokumentů.
<p>Železniční doprava</p>	<p><u>Předpokládané cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - obnovení železniční dopravy v polsko-česko-německém příhraničí. 	<p><u>Napřítované cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • snahy o vznik Okružní železnice; • zpracování studií a analýz; • zpracování dalších směrů činnosti; • zavedení třístranné jízdenky Euroregionu Nisa. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozvíjení společné dopravní nabídky – jízdenky; - pokračování v investičních akcích na jednotlivých úsečích; - monitoring osobní a nákladní dopravy; - podpora konkrétních subjektů realizujících uvedené aktivity; - snaha o zkvalitnění propojení polské strany ERN s Vratislaví a severem Polska; rozvoj rychlé železnice.
<p>Hospodářství</p>	<p><u>Předpokládané cíle (r. 1993):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • hospodářský rozvoj území ERN; • prohlubování spolupráce hospodářských samospráv. 	<p><u>Napřítované cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - třístranná Cena Inovace Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa; - zpracování třístranné „Koncepte rozvoje ERN“; - publikace a katalogy; - vznik hospodářské samosprávy Euroregionu Nisa; - vydávání časopisů ekonomického zaměření. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zlepšení konkurenceschopnosti prostřednictvím: zaměření na hlavní oblasti aktivit, definování klíčových rozvojových odvětví, zaměření na pólů růstu a evropská hospodářská centra; - podpora činnosti hospodářských komor; - pořádání hospodářských veletrhů a výstav; - podpora pro inovace.

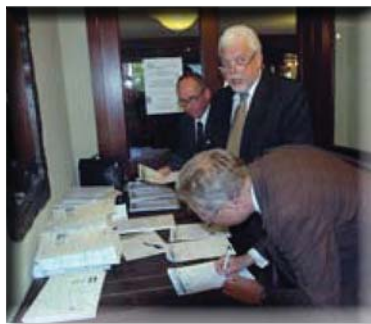
<p><u>Předpokládané cíle (r. 1991):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - výměna informací o struktu- rách a nabídkách v cestovním ruchu. 	<p><u>Naplňované cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - v r. 1999 zpracování Koncepce pro rozvoj ceto- vního ruchu v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (laibild); - vytvoření sítě cyklistických magistrál v Euroregionu; • tvoření sítě hraničních přechodů (do r. 2007); • výměna informací o nabídkách v cestovním ruchu a vydávání společných informačních ma- teriálů; • prezentace nabídek na veletrzích; • zvýšení kvalifikací personálu; - memorandum o rozšíření 5 turistických tras v Euroregionu; 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • aktivity pro vytvoření Společné prázdninové oblasti; - vytvoření společné turistické nabídky; - vytvoření informačního turistického systému.
<p><u>Předpokládané cíle (r. 1992):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - aktivizace výzkumných prací týkajících se dějin území ERN; - vědecká výměna; - vydávání publikací. 	<p><u>Naplňované cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - odborné konference o osídlení, dopravě, hospo- dářství, politických dějinách; - vytvoření koordinačního a výstavního muzea Brána Trojzemí v Hrádku nad Nisou. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pokračování a hledání finanční podpory prostřednictvím projektů; • rozšíření spolupráce s vysokými školami, spolky a sdru- ženími, muzei, jinými pracovními skupinami a médii; • iniciování projektů s účastí mládeže; - digitální knihovna historických publikací o území ERN.
<p><u>Předpokládané cíle (r. 1992):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - efektivní ochrana památek hmotné kultury výjimečného charakteru (podstávkové domy); - budování citlivosti vůči osudu památek a jejich významu pro ekonomiku; - sanace a péče o památky roz- víjením odborného zájemů (řemeslníci). 	<p><u>Naplňované cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - publikace brožur o kulturním dědictví ERN; - veletrhy pro památkovou péči; - tvoření projektů „Krajina podstávkových domů“. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • práce pro vytvoření systému účinné ochrany a péče o lidovou architekturu; • ochrana a péče o tradiční stavební řemeslo; • zapsání „Krajiny podstávkových domů“ na seznamu UNESCO; • snaha o to, aby ochrana a péče o kulturní památky byla prioritou „značkou“ ERN; • vyhodnocení stavu památek; • vzdělávání a získání větších evropských zdrojů v letech 2014-2020.

<p>Ochrana před katastrofami. Bezpečnost</p> <ul style="list-style-type: none"> • vývoj skupiny; <p>Ochrana před katastrofami. Bezpečnost -> rozdělení do dvou podskupin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ochrana před katastrofami -> Přeshraniční krizové řízení • Bezpečnost -> vznik grémia: Fórum bezpečnosti (FOR-BES) 	<p><u>Předpokládané cíle (r. 1991):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • zajištění široce chápané bezpečnosti. 	<p><u>Napřítvanané cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • aktivity pro omezení kriminality v přishraničí (vytváření formalizované spolupráce – policie); • vytváření koordinace před katastrofami (přidávání informací a součinnosti); • vytváření legislativních řešení pro spolupracující služby v přishraničí (smluv, dohod – myšlenka tzv. Záshového dokumentu); • budování spolupráce s občany přishraničí; • koordinace aktivit v horských oblastech; • pořádání cvičení. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • aktivity s cílem odstáňování legislativních překážek za účelem prohloubení běžné přeshraniční spolupráce; • podpora prevence jako hlavního směru budování aktivit; • vzdělávání veřejnosti v oblasti prevence, zejména dětí a mládeže; • školení zaměstnanců správních úřadů; • budování podpory pro systém bezpečnosti na principu tří pilířů: vládního, samosprávného a nevládního; • koordináční opatření pro zlepšení bezpečnosti v přishraničních území; • přeshraniční systém rychlého zasahování v krizových situacích (např. povodně).
<p>Rovné příležitosti</p>	<p><u>Předpokládané cíle (r. 2008):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • prosazení rovných příležitostí žen a mužů ve všech oblastech politiky; • rovné příležitosti zdravotně postižených občanů. 	<p><u>Napřítvanané cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hledání třístranné platformy spolupráce. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hledání společné platformy pro spolupráci s cílem zajištění rovných příležitostí žen a mužů a předcházení veškerým vyloučením.
<p>Statistika</p>	<p><u>Předpokládané cíle (r. 1991/1992):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • - poskytování informací o socio-hospodářské situaci na území ERN; • - vytváření soudržných (třístranných) statistických informací – překonávání metodologických problémů. 	<p><u>Napřítvanané cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • setkávání, • zpracovávání publikací; • budování databanky. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • pokračování: tvoření a rozšiřování statistických informací o území Euroregionu Nisa; • zdokonalování metodiky zpracovávání dat.

Školství	<p><u>Předpokládané cíle (r. 2004):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - předávání vědomostí o so- usedních zemích; - aktivizace spolupráce v oblasti vzdělávání z hlediska celoži- votního učení. 	<p><u>Napřítované cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • školský informační portál ERN jako platforma pro navazování kontaktů mateřských škol, škol a jiných vzdělávacích zařízení; • zpracování certifikátu KOMPETENT; • konference, workshopy pro žáky; • odborné vzdělávání učitelů, vědecké festivaly; • realizace projektu „PONTES“ s heslem „Učit se v Evropě a pro Evropu“. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • vytvoření přeshraničního vzdělávacího prostoru; • kvalitativní rozvoj a profesionalizace vzdělávání: sjed- nocená nabídka získávání kvalifikačních učitelů; společné vzdělávací programy podpořené certifikáty; • zpřístupnění a poskytování služeb pro podporu partnerů; • tvoření institucionálních rámců pro společné profes- ionální řízení integrovaného vzdělávacího systému; - zdůrazňování omezení v projektech EU v realizaci aktivit skupiny: omezený čas a složité financování; • přizpůsobení odborného vzdělávání skutečným potře- bám regionu (Euroregionu).
Knihovny	<p><u>Předpokládané cíle (r. 1999):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - shromažďování knižního fon- du, - zajištění přímých kontaktů. 	<p><u>Napřítované cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj spolupráce knihoven; • společné výstavy, konference; - realizace projektů, výtvarných soutěží. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - digitální propojení německých, polských a českých kul- turních historických fondů; - publikace věnované různým aspektům kultury příhrani- čního území.
Veřejné zdraví	<p><u>Předpokládané cíle (r. 1999):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • zmapování stavu zdraví v ERN, výměna informací o kvalitě vod ke koupání; mo- nitoring a pravidelné hlášení onemocnění. 	<p><u>Napřítované cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • zjišťování stavu ohrožení 48 infekčními nemo- cemi a akutními případy infekcí dýchacích cest; • hledání zdrojů onemocnění; přijetí „Prohlášení o ochraně a podpoře veřejného zdraví“. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • přijetí „Prohlášení o ochraně a podpoře veřejného zdra- ví“; • pokračování v dosavadních aktivitách.

Zdravotnické záchranné služby	<p><u>Předpokládané cíle (r. 2008):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • vytvoření soudržného (přeshraničního) systému přednemocniční lékařské pomoci; • zlepšení přednemocniční péče; • koordinace a řízení složek ZS. 	<p><u>Napřítované cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • cvičení; • prohlubování znalostí o legislativních řešeních; • školení a kurzy. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • vytvoření společného školícího systému zdravotnických záchranných služeb působících na území ERN; • zpracování koncepce společného školícího střediska; • zpracování koncepce zimních závodů.
Akademické koordináční středisko ERN	<p><u>Předpokládané cíle (r. 1992):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • postupná integrace vědeckých kruhů; • vytváření vědeckého, kulturního a hospodářského potenciálu regionu; • zaměření reforem a investic na klíčové oblasti budování společnosti založené na vědomostech; • tvoření celoživotního vzdělávání; budování evropského vysokoškolského prostoru. 	<p><u>Napřítované cíle:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ACC - koordinace vzdělávací, vědecké a výzkumné činnosti zařízení nacházejících se v ERN (sekcce: ochrana životního prostředí, hospodářství, technika, komunikace, vzdělávání, zdravotnictví, kultura, historie); • zřizování výukových zařízení; • pořádání symposií, konferencí; • podpora výměny zaměstnanců a studentů; • vydávání časopisů; • Univerzita Nisa. 	<p><u>Priority:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • pokračování: koordinace vzdělávací, vědecké a výzkumné činnosti zařízení nacházejících se v ERN.

KARPACZ
2011